

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ERGENLERİN ÖZNEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİN
ALGILANAN EBEVEYN ÇATIŞMASI VE ÖZ-YETERLİK
İNANÇLARIYLA İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yağmur SAYIN

**TRABZON
Şubat, 2020**

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**ERGENLERİN ÖZNEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNİN
ALGILANAN EBEVEYN ÇATIŞMASI VE ÖZ-YETERLİK
İNANÇLARIYLA İLİŞKİSİ**

Yağmur SAYIN

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek Lisans Unvanı
Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Fatma ALTUN**

**TRABZON
Şubat, 2020**

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 13 / 02 / 2020

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Fatma ALTUN

Üye : Prof. Dr. Hikmet YAZICI

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Fatih CAMADAN

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Yağmur SAYIN

13 / 02 / 2020

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitimime başladığımdan beri ilgimi çeken kavramlar çoğu zaman pozitif psikolojiye aitti ve literatür taraması; bireyin ruh sağlığını, kendi yaşamında sahip olduklarıyla beraber nasıl değerlendirdiğiyle sıkı bir ilişki içinde olduğunu ortaya koydu. Dolayısıyla bu durum öznel iyi oluş kavramının ele alınmasını ve aile faktörünün bireyin yaşamına olan güçlü etkisinden dolayı da ebeveyn çatışması kavramının ele alınmasını gerekli kıldı. Ebeveyn çatışmasına maruz kalmanın patolojik sonuçlarından ziyade, yaşamı değerlendirme ve olumlu duygu değişimlerini ne düzeyde etkilediğini belirlemeye yönelik çalışmaların yapılmasının, ilgili alan literatürünün önemli eksiklerini kapatmaya yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın, ülkemizde ergenlerle yapılan öznel iyi oluş çalışmalarına öz-yeterlik ve ebeveyn çatışma algısı kavramlarıyla ele alınması açısından farklı bir bakış açısıyla katkı sağlanacağı umulmaktadır. Ayrıca ulusal literatürde beraber çalışılmamış olan öznel iyi oluş ile ebeveyn çatışma algısının sonuçlarının ilk olma özelliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın belirlenme aşamasından bitimine kadar yanımda olan ve bu süreci benim için kolay kılan kişilere karşı minnet duyduğumu ve onların bu desteklerini her zaman hatırlamak istediğimi belirtmek isterim. Minnet duygumu en yoğun olarak duyduğum, herkesten çok sabır ve anlayış gösteren, çalışmamı istediğim gibi şekillendirmeme müsaade eden, ulaşmak istediğime ulaşabilmem için tüm ihtiyacım olan yardımı bana sağlayan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fatma ALTUN hocama teşekkürlerimi sunuyorum. Derslerime girerek aktardıkları bilgileriyle bilgi düzeyimi arttıran Trabzon Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nün değerli hocalarına duyduğum minneti belirtmek isterim. Yaşadığım tüm zorlu süreçlerde olduğu gibi yüksek lisans eğitimimde de beni destekleyen ve kararlarımın her zaman saygı duyan aileme; annem Hatice SAYIN'a, babam Selçuk SAYIN'a, ablam Bahar SAYIN'a ve kardeşim Levent SAYIN'a, yaşadığım strese ortak olan sevgili nişanlım Cüneyt'e ve tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Şubat, 2020
Yağmur SAYIN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	viii
ABSTRACT	x
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	4
1. 2. Araştırmanın Denenceleri.....	4
1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	5
1. 4. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1. 6. Tanımlar.....	6
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi.....	7
2. 1. 1. Öznel İyi Oluş.....	7
2. 1. 1. 1. Öznel İyi Oluş Tanımları.....	7
2. 1. 1. 2. Öznel İyi Oluş Kuramları.....	8
2. 1. 1. 2. 1. Erek Kuramı.....	8
2. 1. 1. 2. 2. Etkinlik Kuramı.....	9
2. 1. 1. 2. 3. Akış Kuramı.....	9
2. 1. 1. 2. 4. Aşağıdan Yukarı ve Yukarıdan Aşağı Kuramları.....	10
2. 1. 1. 2. 5. Yargı Kuramları.....	10
2. 1. 1. 2. 6. Uyum Kuramı.....	11
2. 1. 1. 2. 7. Sabit Nokta Kuramı.....	12
2. 1. 1. 3. Öznel İyi Oluşu Etkileyen Etmenler.....	12
2. 1. 1. 4. Öznel İyi Oluş ve Ergenlik.....	15
2. 1. 2. Çocukların Ebeveyn Çatışması Algıları.....	17
2. 1. 2. 1. Ebeveyn Çatışmasının Çocuklar Üzerine Etkisi.....	19
2. 1. 2. 2. Çocukların Ebeveyn Çatışması Algılarını Açıklayan Modeller.....	20

2. 1. 2. 2. 1. Yayılma Hipotezi	21
2. 1. 2. 2. 2. Telafi Hipotezi	21
2. 1. 2. 2. 3. Bilişsel-Bağlamsal Çerçeve Hipotezi	22
2. 1. 2. 2. 4. Duygusal Güvenlik Hipotezi	23
2. 1. 2. 3. Ergenlerin Ebeveyn Çatışması Algısı ve Öznel İyi Oluş	23
2. 1. 3. Öz-Yeterlik	24
2. 1. 3. 1. Öz-Yeterlik Tanımları.....	24
2. 1. 3. 2. Ergenlerin Öz-Yeterlik ve Öznel İyi Oluş Düzeyleri	26
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	27
3. YÖNTEM	30
3. 1. Araştırma Modeli	30
3. 2. Araştırma Grubu.....	30
3. 3. Verilerin Toplanması.....	31
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	31
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu	31
3. 3. 1. 2. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği.....	31
3. 3. 1. 3. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği.....	32
3. 3. 1. 4. Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği	32
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	33
3. 4. Verilerin Analizi.....	33
4. BULGULAR.....	35
4. 1. Öznel İyi Oluşun Yordanmasına İlişkin Bulgular	35
4. 2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Farklılıklar	36
4. 3. Aylık Gelir Değişkenine İlişkin Farklılıklar	37
4. 4. Ebeveynle Yaşama Durumuna İlişkin Farklılıklar	37
4. 5. Ebeveyn Tutumları Değişkenine İlişkin Farklılıklar	37
5. TARTIŞMA.....	39
5. 1. Öznel İyi Oluşun Açıklanması.....	39
5. 2. Öznel İyi Oluş ile Bazı Demografik Değişkenler Arasındaki ilişkiler.....	40
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	44
6. 1. Sonuçlar	44
6. 2. Öneriler	44
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	44
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	45

7. KAYNAKLAR	46
8. EKLER	64
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	71

ÖZET

Ergenlerin Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Algılanan Ebeveyn Çatışması ve Öz-Yeterlik İnançlarıyla İlişkisi

Öznel iyi oluş kavramının ergenlerin olumsuz ruh hali geliştirmelerinde önleyici bir faktör olduğu bilinmektedir ve ergenlik döneminin özellikleri düşünüldüğünde ergenler için olumlu duygular geliştirmenin önemi daha da belirginleşmektedir. Ergenlerin olumlu duygular geliştirebilmesinde ailesel ve kişisel faktörler önemli unsurlardır ve kişisel faktörlerden olan öz-yeterlik ve ailesel faktörlerden olan ebeveyn çatışma algısı kavramının üzerinde durulmasının öznel iyi oluş düzeyi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmayla ergenlerin öznel iyi oluşu üzerinde öz-yeterlik, algılanan ebeveyn çatışması ve yaşın rollerini incelemek amaçlanmaktadır. Ayrıca araştırmada öznel iyi oluşun cinsiyet, ebeveynle yaşama durumu, aylık gelir ve ebeveyn tutumu değişkenleri ile ilişkisi incelenmiştir.

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden olan ilişkisel ve nedensel karşılaştırma yöntemleriyle yapılmıştır. Bu çalışmanın araştırma grubu, İstanbul ilinin çeşitli ilçelerinde öğrenim gören 615 ortaokul ve lise öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmanın veri toplama araçlarını Kişisel Bilgi Formu, Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği, Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği oluşturmaktadır. Çalışmada elde edilen verilerin analizi SPSS 23.0 paket programıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, Bağımsız gruplar *t* testi, ANOVA, Çoklu Regresyon Analizi ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılarak yapılmıştır.

Öznel iyi oluşun açıklanmasında öz-yeterlik, algılanan ebeveyn çatışması ve yaştan oluşan çoklu doğrusal regresyon modelinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, öz-yeterlik ve algılanan ebeveyn çatışması öğrencilerin öznel iyi oluşunu anlamlı düzeyde yordamaktadır. Buna karşın yaş değişkeninin kurulan modeli anlamlı düzeyde açıklamadığı sonucu elde edilmiştir. Demografik değişkenlerin öznel iyi oluşla ilişkisi incelendiğinde; cinsiyet, ebeveynle yaşama durumu ve aylık gelirin anlamlı düzeyde farklılaşmaya yol açmadığı, ancak ebeveyn tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda kişisel ve ailesel faktörlerden olan öz-yeterlik ile ebeveyn çatışması algısının öznel iyi oluş üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Araştırma

sonuçlarının, alan literatürünün yanı sıra ergenlerle ve ailelerle yapılacak önleyici çalışmalara katkıda bulunacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özne İyi Oluş, Algılanan Ebeveyn atışması, Öz-yeterlik, Ergenler

ABSTRACT

The Relationship Between Subjective Well-Being Levels of Adolescents with Perceived Parental Conflict and Self-Efficacy Beliefs

It is known that the concept of subjective well being is a preventive factor in adolescent's negative mood development and when the characteristics of adolescence are considered, the importance of developing positive emotions for adolescents becomes more apparent. Familial and personal factors are important factors in developing positive emotions of adolescents and it is thought that it is important in terms of happiness level to focus on self-efficacy which is a personal factor and perception of interparental conflict which is a familial factor. This study aims to examine the roles of self-efficacy, perceived parental conflict and age on subjective well-being of adolescents. In addition, the relationship between subjective well-being and various variables such as gender, living with one parent, monthly income and parental attitude were examined.

In this study, relational and causal comparison methods, which are quantitative research methods, are used. The research group consists of 615 secondary and high school students studying in various districts of Istanbul. For data collection, Demographic Information Form, Adolescents' Subjective Well-Being Scale, Children's Perception of Interparental Conflict Scale and the Self Efficacy Scale for Children were used. The data analyze by referring SPSS 23.0 statistical software, Pearson Product Moment Correlation, Multiple Regression Analysis, ANOVA, Independent Groups *t* test and Kruskal Wallis test were used.

In explaining subjective well-being, multiple linear regression model including self-efficacy, perceived parental conflict and age were found to be significant. According to this result, students' self-efficacy and perceived parental conflicts significantly predicted subjective well-being. However, it was concluded that the age variable did not explain the established model significantly. When the relationship between demographic variables and subjective well-being was examined; gender, living with a single parent and monthly income did not lead to a significant difference, but parental attitudes differed significantly. As a result of the study, it was seen that self-efficacy and parental conflict perception, which are personal and familial factors, had an effect on subjective well-being. It is

thought that the research results will contribute to preventive studies with adolescents and families in addition to the literature in the field.

Keywords: Subjective Well Being, Perception of Interparental Conflict, Self-Efficacy, Adolescence

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Araştırma Grubuna Ait Bazı Tanımlayıcı Bulgular	31
2.	Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler	35
3.	Öznel İyi Oluş ile Çatışma Algısı, Öz-yeterlik ve Yaş Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	35
4.	Öznel İyi Oluşun Yordanması.....	36
5.	Çoklu Regresyon Modelinde Öznel İyi Oluşu Açıklayan Katsayılar.....	36
6.	Öznel İyi Oluşun Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu.....	36
7.	Öznel İyi Oluşun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu	37
8.	Öznel İyi Oluşun Ebeveynle Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu.....	37
9.	Öznel İyi Oluşun Ebeveyn Tutumlarına Göre Farklılaşma Durumu.....	38

KISALTMALAR LİSTESİ

- GSMH** : Gayri Safi Milli Hasıla
EÖİÖÖ : Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği
ÇEÇAÖ : Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği
ÇİÖÖ : Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği

1. GİRİŞ

Çağdaş yaklaşımlardan biri olan pozitif psikolojinin temelinde, bireyin güçlü ve olumlu yönlerine odaklanarak bireyde olumlu duygulanım geliştirme bulunur (Diener ve Lucas, 2000; Greenspoon ve Saklofske, 2000; Myers, Sweeney ve Witmer, 2000). Seligman ve Csikszentmihalyi (2000), pozitif psikolojinin temel amacını “psikolojinin sadece olumsuzlukları onarmaya yönelik odağını, olumlu nitelikleri yapılandırmaya da çevirme” şeklinde belirtmiştir (s. 5). Pozitif psikoloji, bireylerin güçlü yönlerinin ve değerlerinin psikolojik olarak iyi olmaya nasıl katkı sağladığını ortaya koyarak, mutluluğa, doyuma ve gelişime giden yolları aramaya odaklanır (Conoley, 2017, s. 14). Çalışma alanlarına bakıldığında; iyilik hali, memnuniyet, iyi oluş, umut, iyimserlik, şefkat, yardımseverlik, özgünlük, hoşgörü ve sorumluluk gibi kavramların pozitif psikolojinin çatısı altında ele alındığı görülmektedir (Aypay ve Eryılmaz, 2011; Myers ve Diener, 1995; Özen, 2005).

Pozitif psikoloji çalışmalarının merkezinde yer alan mutluluk kavramı, özneliliğin arttığı 1950’lerde yaşam kalitesinin ölçülmesiyle başlamıştır ve bu bakış açısı öznel iyi oluş kavramıyla açıklanmaktadır. İyi oluşun diğer bakış açısı olan psikolojik iyi oluş ise 1980’li yıllarda çalışılmaya başlanmış, bireyin potansiyelini ve kendini kabulünü ifade etmektedir (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Öznel iyi oluş; mutluluk, rahatlama ve problemlerin görelisi olarak yokluğunun (Waterman, 1993) yanında, bireyin yaşamını bilişsel ve duyuşsal açıdan değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır (Diener, 1984). Bu kavramın önemli noktalarından birisi bireyin yaşamını kendisinin değerlendiriyor olmasıdır (Diener, 1984). Ayrıca öznel iyi oluş, depresyon ve umutsuzluk gibi olumsuz durumlara odaklanmanın yanı sıra, daha az mutlu olan bireylere de odaklanmaktadır (Diener, Suh ve Oishi, 1997). Bireyin olumlu duyguları (heyecan, sevgi, sevinç, gurur) sık deneyimleyip olumsuz duyguları (nefret, öfke, üzüntü) az deneyimlemesi ve aile, kariyer, arkadaşlık ilişkileri gibi yaşamın çeşitli alanlarından yüksek doyum alması öznel iyi oluşun göstergeleri olarak belirtilmiştir (Diener, 1984).

Öznel iyi oluşun yüksek düzeyde olması bireylerin yaşamlarıyla ilgili olumlu duygu ve düşüncelerinin baskın olduğunu göstermektedir. Yüksek iyi oluşa sahip bireyler yaşanan olayları pozitif değerlendirme ve öncelikli olarak hoş duyguları hissetme eğilimindedir. Düşük öznel iyi oluşa sahip bireyler ise depresyon, anksiyete ve öfke gibi olumsuz duyguları hissetmekte ve yaşamla ilgili olayları hoş olmayan bir şekilde değerlendirmektedir (Myers ve Diener, 1995).

Öznel iyi oluşun etkisi üzerinde yapılan araştırmalara göre öznel iyi oluşu; duygusal dengesizlik, dışadönüklük, sorumluluk ve deneyime açıklığın anlamlı düzeyde açıkladığı bilinmektedir (Reisoğlu, 2014). Bazı sosyal değişkenler ile öznel iyi oluş arasındaki ilişki ortaya konduğunda, hayatta kalma, sevgi ve ait olma, güç, özgürlük ve eğlence temel ihtiyaçlarının öznel iyi oluşun pozitif yordayıcısı olduğu (Türkdoğan ve Duru, 2012), öz-yeterliğin öznel iyi oluşu pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı (Özbay, Palancı, Kandemir ve Çakır, 2012) ortaya koyulmuştur. Yine yaşamı anlamlı bulan öğrencilerin umut ve affedicilik düzeylerinin yüksek olduğu, bu değişkenlerin de öznel iyi oluşu pozitif yönde etkilediği bilinmektedir (Yalçın ve Malkoç, 2015). Ayrıca Yaşar (2015), affetme ile öznel iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur.

Güncel çalışmalardan biri olan ve 1000 kişiye 2005'ten sonra her yıl uygulanan The Gallup World Poll anketinin verileri Diener ve Tov (2009) tarafından şöyle ifade edilmiştir: öznel iyi oluşun en büyük yordayıcıları gelir ve modern yaşam koşullarına sahip olmaktır. Ek olarak birilerine güvenmek ve yeni şeyler öğrenmek olarak da belirtilmiştir. Bunun yanı sıra öznel iyi oluşu etkileyen faktörleri tespit etmeye yönelik araştırmalarda; kişilik (Garcia, 2011), akademik başarı (Loveless, 2006; Piko ve Hamvai, 2010), öz-yeterlik (Telef ve Ergün, 2013) ve sosyal beceri (Canbay, 2010) gibi kavramların bireylerin öznel iyi oluşlarıyla ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Yaşamın çoğu yerinde önemli bir yer kaplayan öznel iyi oluş böylece araştırmalarda güncel bir konu olarak varlığını sürdürmektedir.

Öznel iyi oluşun gelişiminde bireyin kişilik özelliklerinin yanında çevresel faktörlerin de etkili olması, bireylerin gelişim dönemlerine ve bu dönemlerde kurulan ilişkilere dikkat etmeyi gerekli kılmaktadır. Özellikle ergenlik dönemi, bireylerin kendilerini ve dünyayı algılayışları ile ilgili yapılandırma süreçlerini içerdiği için önemli görülmektedir. Aynı zamanda ergenlik döneminin bilişsel, biyolojik ve sosyal değişimlerin yaşandığı bir geçiş süreci olduğu düşünülürse (Yavuzer, 2012, s. 263), bu dönemi daha az sıkıntılarla geçiren bireylerin hem ebeveynleriyle hem de akranlarıyla kurmuş oldukları ilişkilerinin niteliğinin önemli bir etken olduğu değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu dönemin bireyin ilerleyen yaşantısını da etkileyeceği düşüncesi ergen-ebeveyn ve ergen-arkadaş ilişkilerinin büyük öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Bayraktar, 2007; Fraley ve Davis, 1997).

Bireylerin öznel iyi oluşlarının sosyal bağlamda incelenmesinin yanı sıra, ebeveynler arasında yaşanan olumsuz ilişkilerin aile içi sorunlarına yol açabildiği bilindiğinde, çeşitli ailesel faktörlerin daha detaylı incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu aile içi sorunların yoğunluğuna ve sıklığına göre, çocukta uyum problemleri ve davranış sorunları gibi olumsuz duygulanımların ortaya çıktığı bilinmektedir (Grych ve Fincham, 1990). Örneğin, içe yönelim problemleri olarak depresyon, kaygı, duygusal sorunlar ve sosyal

çekilme; dışa yönelim bozukluğu olarak ise dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, davranım bozukluğu ve saldırganlığa ilişkin problemlerin ebeveynler arası çatışmayla ilişkili olduğu bilinmektedir (Davies ve Cummings, 1994; Turner ve Barrett, 1998). Grych ve Fincham'a (1990) göre evlilik çatışması ile problemlili çocuk davranışları arasındaki ilişki şöyledir: (a) çocuğun ebeveyn çatışmalarına daha sık maruz kalması çocukta daha büyük sıkıntılara ve davranış sorunlarının görülmesine sebep olurken çatışmanın kesilmesi problemlili davranışların azalmasına neden olur; (b) fiziksel saldırganlık içeren evlilik çatışmaları gibi daha yoğun seviyelerine maruz kalma çocuklarda problemlilerle doğrudan ilgilidir ve çocuklarda daha fazla üzüntüye neden olmaktadır.

Evlilik araştırmalarında kaynak olarak gözlemciler ve eşlere sık başvurulurken, stresli bir olayın çocuk üzerindeki etkisi en iyi çocuğun olayla ilgili algılarıyla belirlenebileceği düşüncesi çalışmalarda çocuğun algılayış şekline de yer vermek gerektiğini göstermektedir (Fincham, 1998). Kitzmann (2000) anne babaların evlilik çatışması algıları ile çocuğun arkadaş ilişkilerindeki kaliteyi ortaya koymuşlar ve bu çalışmayla çocukların algılarının ebeveynlerinkine oranla güçlü ve tutarlı ilişkiler gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Grych ve Fincham'a (1990) göre çocuğun algıladığı anne baba çatışması tehdit, başa çıkma ve suçlama olarak üç temele dayanır. Bir diğer deyişle çocuğun anne baba çatışmasını algılaması "anlaşmazlık beni nasıl etkileyecek (tehdit), çatışma ile ilgili ne yapabilirim (başa çıkma) ve suçlama için ise çatışmanın sorumlusu kim" temel sorularından oluşur.

Ergenlik döneminde bireyin olumlu duygular geliştirebilmesinde ailenin önemli olduğu ve koruyucu faktör olarak görülmesinin yanı sıra bireyin kişisel özelliklerinin de önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu kişisel faktörlerden biri öz-yeterlik kavramıdır. Bandura (1994) öz-yeterliliği, insanların hayatlarını etkileyen olaylar üzerinde etki yaratan kabiliyetlerine yönelik inançları olarak tanımlar. Öz-yeterlik inançları insanların hislerini, düşüncelerini, davranışlarını ve kendilerini nasıl motive ettiklerini belirlemektedir. Bir başka deyişle insanların başkalarıyla olan ilişkilerini başarıyla yönetme yetkinliklerine olan inançları, geleceklerine ve kendi yaşamlarına dair olumlu düşüncelerini etkilemektedir (Caprara ve Steca, 2005).

Bandura'ya (1994) göre güçlü bir yetkinlik hissi birçok yönden bireyin başarısını ve öznel iyi oluşunu artırır. Yeteneklerinde yüksek güvene sahip insanlar zor görevlerden kaçınmaktan ziyade onlara meydan okuyarak yaklaşır. Böylece bu bireyler kendilerine zorlu hedefler koyarak onlara karşı güçlü bir bağlılık duyarlar, başarısızlık hissinden çabuk kurtulurlar. Böyle bireylerin kişisel başarıları artar, yaşam stresleri azalır ve depresyona karşı savunmasızlıkları azalır (Muris, 2002; Solberg ve Villarreal, 1997; Suldo ve Shaffer, 2007). Böylece sosyal, duygusal ve akademik faktörleri içine alan öz-yeterlik kavramına

bakıldığında ergenlerin yüksek öz-yeterliklerinin olması, olumlu duygulara sahip olunmasında önemli bir rol oynadığı bilinmektedir (Telef ve Ergün, 2013). Yapılan araştırmalar (Gilman ve Hueber, 2006; İkiz ve Telef, 2013) bireylerde gözlenen yüksek öz yeterlik algısının sosyal ilişkilerinde ve yaşam doyumlarında olumlu katkı yaptığı, öz-yeterlik ile öznel iyi oluşun pozitif yönde bir ilişkisinin var olduğu (Certel, Bahadır, Saracaloğlu ve Varol, 2015) yönünde bulguları ortaya koymaktadır.

Özetle, pozitif psikolojinin kavramlarından olan öznel iyi oluş, günümüzde araştırılmaya gerek duyulan kavramlardandır ve özellikle ergenlerin gelişim özellikleri ve yaşadıkları değişimler göz önüne alınınca, ergenleri etkilediği bilinen öz-yeterlik, ebeveynler arası çatışma ve öznel iyi oluş kavramlarıyla çalışılması manidar gözükmemektedir. Bu değişkenlerle ergenlerdeki öznel iyi oluş kavramını açıklayan anlamlı bulgular elde etmeyi, elde edilen bulguların ergenlerle çalışan uygulamacılara veya bu dönemle ilgili çalışan araştırmacılara anlamlı katkı sağlayacağını ve hatta ergenlere dönük politikalarda bu araştırma sonuçlarının önem arz edebileceğini düşünülmektedir. Çünkü öznel iyi oluşu yüksek bireyler, ruh sağlığı alanının ve eğitimin temel hedefleri arasındadır.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu çalışmanın temel amacı, ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin algılanan ebeveynler arası çatışma, öz-yeterlik düzeyleri ve yaş ile ilişkisini ortaya koymaktır.

Bu bağlamda araştırmanın diğer amaçları aşağıda sıralanmaktadır.

1. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek.
2. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin ebeveynle yaşama durumuna göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek.
3. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin ebeveyn tutumu değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek.
4. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin aylık gelir değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek.

1. 2. Araştırmanın Denenceleri

1. Öz-yeterlik, algılanan ebeveyn çatışma düzeyi ve yaş ergenlerin öznel iyi oluşunu açıklayan anlamlı yordayıcılardır.
2. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

3. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ebeveynle yaşama durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.
4. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ebeveyn tutumu değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.
5. Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri aylık gelir değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Ergenliğin kimlik karmaşasının yaşandığı, bedende ani değişikliklerin görüldüğü hayata yön verme ile ilgili önemli kararların alındığı bir geçiş dönemi olması, bu dönemi daha zorlu bir süreç haline getirmektedir. Bu nedenle mutluluk arayışı veya başa çıkma amacıyla ergenlerin madde kullanımı gibi yanlış davranışlara yönelmesi gözlenebilmektedir. Ergenlerin olumlu ruh haline sahip olup olumlu davranışlar geliştirebilmesinde öznel iyi oluşun önleyici rolü olduğu bilinmektedir. Bu dönemdeki öznel iyi oluş düzeyinin artırılması veya buna etki eden etmenlerin belirlenmesi için araştırmalara ihtiyaç vardır. Dolayısıyla ergenlerin öznel iyi oluşuna etki eden faktörleri tespit etmenin, onların yaşamda sağlıklı birer birey olmalarına ve yaşam doyumlarını arttırmalarına dönük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ergenlik dönemiyle aile ve sosyal ilişkiler birlikte düşünüldüğünde, aile ve sosyal yaşantıların bireyler üzerinde olumlu ya da olumsuz olarak güçlü etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Ergenlik döneminde birey tarafından otorite olarak görülen aile, güvenli bir alan oluşturma ve rol model olma açısından oldukça önemlidir. Tüm bu süreçte ergenin olayları ve kendisini anlamlandırmada ailede yaşadığı problemlerle başa çıkmada, öz yeterlik inancına göre hareket ettiği ve öz yeterliği yüksekse buradan olumlu sonuçlarla çıkabildiği bilinmektedir. Ailesel, sosyal, akademik ve duygusal faktörlerin de öznel iyi oluşa pek çok açıdan etki ettiği ve öznel iyi oluş üzerindeki bu etkileri belirlemenin son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

Daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde ise ergenlerde mutluluk, öz-yeterlik ve algılanan ebeveynler arası çatışma kavramlarının birlikte ele alındığı çalışmalara rastlanılmamış olması konunun önemini yansıtmaktadır. Bu sebeple yapılan bu çalışmanın ülkemiz mevcut alanyazınına katkı sağlayacağı ve psikolojik danışma alanına yenilik getireceği umulmaktadır. Bu araştırmayla öznel iyi oluş, algılanan ebeveynler arası çatışma ve öz-yeterlik arasındaki ilişkiyi belirlemek ve ergenlerin hangi değişkenlere göre ne düzeyde öznel iyi oluşa sahip olduklarını saptamak beklenmektedir. Ayrıca araştırmanın sonucundan elde edilen verilerin, kritik dönem olarak adlandırılan ergenlik dönemindeki bireyler için sağlıklı bir yetişkin kimliği kazanmaları açısından ve akademik,

sosyal, duygusal anlamda gelişimlerine dair katkıda bulunacağı umulmaktadır. Böylece çalışmadan elde edilecek veriler; psikologlar, psikoterapistler, psikolojik danışmanlar ve ailelerin hizmetine sunularak, anne babaların birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmasına yönelik çalışmalara, önleyici psikolojik danışmanlık hizmetlerine ve yapılacak araştırmalara kuramsal açıdan yarar sağlayacağı beklenmektedir.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Çalışmaya katılan öğrencilerin ölçekteki maddeleri içtenlikle cevapladıkları varsayılmaktadır.
2. Ergenlik dönemi bireysel farklılıklara göre değişkenlik göstermekte ve tam olarak yaş sınırı ile belirlenmemektedir. Bu nedenle bu çalışmaya ön ergenlik de dahil edilerek, 11-18 yaş aralığındaki öğrencilerin ergen olduğu varsayılmıştır.

1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmada ergenlerin algılanan ebeveyn çatışması, mutluluk, öz-yeterlik düzeylerine yönelik Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılayış Ölçeği, Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği ve Ergen Öznel İyi Oluşu Ölçeği' inden elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Bu araştırma İstanbul'un bazı okullarında eğitim gören 11-18 yaş arasındaki ergenlerle sınırlıdır.

1. 6. Tanımlar

Öznel İyi Oluş: Bireyin yaşamda sahip olduğu olumlu ve olumsuz duygulara ve yaşam doyumuna yönelik yaptığı öznel ve bütüncül bir değerlendirmedir (Diener, 1984).

Ebeveynler Arası Çatışma: Anne baba arasındaki ilişkide, zaman zaman yaşanan anlaşmazlık, uyuşmazlık ve karşıtlıklardır (Profeta, 2002).

Öz-yeterlik: Bireyin belirlemiş olduğu performansa ulaşabilmesi için ihtiyacı olan eylemi gerçekleştirme ve organize etme kapasitesine yönelik yargıdır (Bandura, 1994).

Ergenlik: Buluşla başlayan ve bedenen büyümeyle sonlandığı düşünülen, bireyde hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin yaşandığı bir evredir (Kulaksızoğlu, 1998).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2. 1. 1. Öznel İyi Oluş

2. 1. 1. 1. Öznel İyi Oluş Tanımları

Bireyler, olumsuz duyguların yokluğunun yanı sıra sahip oldukları olumlu duygular aracılığıyla yaşam memnuniyetine ulaşmak ve yaşam deneyimlerine yükledikleri anlamlar ile kendilerini iyi hissetmek arzusundadırlar. İyi hissetme ve iyi olma kavramlarına ulaşmaya yönelik arzu ve ilgi, yaşam kalitesi ve öznel iyi oluş gibi birçok kavramı da tartışılır hale getirmiştir (Dursun, 2012). İyi oluş kavramı; yaşam doyumu, genel mutluluk ve olumlu ruh sağlığını içine alan bir çatı olarak ifade edilmekte olup (Dursun, 2012), bu çatının kavramlarından biri olan öznel iyi oluş, bireyin mutluluğunu genel olarak nasıl anlamlandırdığı ile ilgilidir (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Yani kişinin yaşamını ne kadar çok sevdiği ve yaşam kalitesini bütüncül bir şekilde ne düzeyde olumlu değerlendirdiğidir (Veenhoven, 1984). Andrews ve Withey (1976) öznel iyi oluşun, bireyin yaşamında olumlu etkilerin fazlalığı ve olumsuz etkilerin eksikliğinin yanında yaşamdan alınan doyumu da kapsadığını belirtmektedir (akt., Diener, Oishi ve Lucas, 2003, s. 444).

20. yüzyılın başlarında şekillenmeye başlayan öznel iyi oluş kavramı alanında ilk çalışmalara sahip olan bilim adamlarından biri Wilson'dur (Diener, 1984). Ancak bu kavramın metodolojik çalışmalarını yapan ve alanyazında en geçerli tanıma sahip olan Diener (1984), öznel iyi oluşu "Bireyin sahip olduğu olumlu ve olumsuz duygulara ve yaşam doyumuna ilişkin olarak yaptığı öznel değerlendirme" olarak tanımlamaktadır. Araştırmacı yaptığı tanımda öznel iyi oluşun üç önemli noktasını vurgulamaktadır. İlk olarak bireyin deneyimlerini öznel bir değerlendirmeyle ortaya koyduğunu, ikinci olarak pozitif duyguların varlığını yani olumsuz duyguların yokluğunun yanında olumlu duyguların da varlığından söz edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Üçüncü olarak da araştırmacı tarafından bireyin yaşamını bütüncül olarak değerlendirmesine vurgu yapılmaktadır (s. 543).

Diener (1984) öznel iyi oluşun üç bileşeninden bahsetmektedir: yaşam doyumu, olumlu duygulanım ve olumsuz duygulanım. Ancak daha sonra Diener, Suh, Lucas ve Smith (1999), bu üç bileşene "yaşam alanlarından alınan doyum" bileşenini de katmış ve kavramı genişletmişlerdir. Duyuşsal alanda yer alan olumlu duygulanım, bireylerin olumlu duyguları ne kadar sık ve yoğun yaşadığının bir ifadesi olarak belirtilmektedir (Diener, 2000, s. 34; Myers ve Diener, 1995). Bireyin sıkça yaşadığı olumlu duyguların, günlük

yaşamdaki stres verici olayların azalmasında güçlü bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Fredrickson ve Joiner, 2002). Duyuşsal alanda yer alan bir diğer duygulanım ise öfke, nefret, kızgınlık gibi duygulardan oluşan olumsuz duygulanımdır (Myers ve Diener, 1995). Bradburn'a (1969) göre olumsuz duyguların yokluğu ya da olumlu duyguların varlığıyla ifade edilmemeli, öznel iyi oluş düzeyini arttırmak için olumsuz duygulanımı azaltmanın yanında olumlu duygulanım da artırılmalıdır. Öznel iyi oluşun bilişsel alanında yer alan yaşam doyumu ise, bireyin şimdiki ve geçmiş yaşamını aldığı doyum açısından bütünüyle değerlendirmesidir. Bununla birlikte yaşam alanlarından (aile, evlilik, iş, arkadaş, vb.) alınan doyum bileşeni de bilişsel alanın değerlendirmesini içermektedir (McCullough, Huebner ve Laughlin, 2000). Bu değerlendirmelerin olumlu olması, bireyin yaşamdan aldığı genel doyumun yüksek olduğunu göstermektedir (Diener, 1984; McCullough, Huebner ve Laughlin, 2000).

Yaşam olaylarını olumlu duygularla değerlendiren bireylerin, olumlu duygularla stresli olayların yarattığı olumsuz etkilerin üstesinden daha kolay gelebildiği bilinmektedir (Fredrickson ve Joiner, 2002). Böylece olumlu duyguları daha fazla hissedip olumsuz duyguları daha az hisseden ve yaşamdan doyum alan bireylerin öznel iyi oluş düzeyleri daha yüksek olmaktadır (Diener, 2000). Özetle yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip olan bireyler; daha güçlü karar verme becerilerine sahip, işlerinden daha fazla doyum alan, problemle karşılaştıklarında daha sağlıklı baş edebilen, daha güçlü bağışıklık sistemlerine sahip, başarı düzeyleri daha yüksek ve daha uzun yaşam sürelerine sahip bireyler olarak yaşamlarını sürdürmektedirler (Diener, 2000; Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999).

2. 1. 1. 2. Öznel İyi Oluş Kuramları

2. 1. 1. 2. 1. Erek Kuramı

Wilson (1960) tarafından amaç ve ihtiyaçlar olarak iki boyutta ortaya atılan kurama göre, bireyin iyi olma düzeyi amaç ve gereksinimlerini gerçekleştirmelerine bağlıdır (akt. Diener, 1984, s. 562). Bu kurama göre bireyin, kişisel kaynakları ile uyumlu, gerçekçi ve ulaşılabilir amaçlara sahip olması; bireysel gelişim ve öznel iyi oluş açısından oldukça olumlu etkiler yaratmaktadır (Palys ve Little, 1983). Ayrıca bireyin belirlediği amaçlar eğer gerçeğe uygun değil ya da net değilse, yaşanan mutluluk düzeyinin uzun süreli olmayacağı savunulmaktadır (Diener, 1984).

Kurama göre, amaç ve ihtiyaçlar birbiriyle sıkı ilişki içindedir. Bireyin doğuştan getirdiği temel ihtiyaçlarının yanı sıra sonradan ortaya çıkan belirli ihtiyaçları vardır, birey bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla bazı hedefler belirlemektedir. Bu hedefleri doğrultusunda ilerleyen birey, gayelerinin arkasındaki ihtiyaçlarını karşıladığında kendisini

mutlu hisseder (Diener vd., 1999; Ryan ve Sheldon, 2001, s. 141). Ancak birey, amacına ulaşamaz ya da ihtiyaçlarını karşılayamazsa olumsuz duygulanım düzeyi artmakta ve öznel iyi oluş düzeyi düşmektedir (Diener vd., 1999). Ayrıca her birey farklı amaç ve ihtiyaçlara sahiptir ve böylece bireylerin mutluluk düzeyleri de değişkenlik göstermektedir (Diener, 2000).

2. 1. 1. 2. 2. Etkinlik Kuramı

Etkinlik kuramına göre, birey önemli faaliyetlere ve hedeflere odaklandığında, mutluluk kendiliğinden bir yan ürün olarak ortaya çıkacaktır (Diener, 1984, s. 564). Yani, mutluluğu elde etmeye odaklanmanın, mutluluğa ulaşmaya yönelik düşünce ve eylemlere sahip olmanın ve böylece bireyin kendi mutluluğuna yönelik öz farkındalığının yüksek olmasının, bireyin mutluluk düzeyinin düşmesine sebep olacağı belirtilmektedir (Csikszentmihalyi ve Figurski, 1982; Diener, 1984). En eski ve en önemli etkinlik kuramlarının büyük bir savunucusu olan Aristoteles, mutluluğun iyi bir şekilde gerçekleştirilen faaliyetten doğduğunu, insanın belirli yetenekleri olduğu ve mükemmel şekilde yapıldığında mutluluğun ortaya çıktığını savunmaktadır (Diener, 1984, s. 564). Diener (1984), öznel iyi oluş kuramlarından erek kuramına göre mutluluğun belli bir son duruma bağlı olduğunu belirtirken, etkinlik kuramında mutluluğun etkinliğin yapıldığı süreçte ortaya çıktığını belirtmektedir. Örneğin, bireyin dağa tırmanırken yaptığı etkinlikteki mutluluk düzeyinin, zirveye ulaştığındaki mutluluk düzeyinden daha fazla olacağı savunulmaktadır.

2. 1. 1. 2. 3. Akış Kuramı

Akış kuramına göre, birey içinde bulunduğu etkinliği bir amaca ulaşmaya çalışmaksızın, hiçbir şeyi umursamadan kendini kaptırarak gerçekleştirdiğinde bir akış içindedir ve bu akış onun mutluluk düzeyinin artmasına neden olmaktadır (Csikszentmihalyi, 2005). Akış, bireyin yaşamında en iyi olarak nitelendirdiği anlarda hissettikleri çabasız eylem duygusunu tanımlamak için kullanılan bir terimdir (Csikszentmihalyi, 1997). Akış, bireylerin eylemde buldukları etkinliği yalnızca o etkinliği yapmak adına yapmaya devam ettirdiklerinde ortaya çıkmaktadır (Csikszentmihalyi, 2005). Yani dans ederken, şarkı söylerken, iyi bir kitap okurken ya da işini seven bir cerrahın cerrahi bir işlem gerçekleştirdiği esnada veya bir iş anlaşması yaparken; sosyal etkileşim esnasında iyi bir arkadaşla konuşurken veya bir bebekle oynarken ortaya çıkan akış, bireyin öznel iyi oluşunun artmasına neden olacaktır (Csikszentmihalyi, 1997).

Diener'a (1984) göre, akışın yaşanabilmesi için bireyin yetenek düzeyi ile gerçekleştirdiği etkinliğin zorluk düzeyinin uyumlu olması gerekmektedir. Etkinliğin zorluk düzeyi, bireyin yetenek düzeyinin altındaysa bireyin sıkılmasına; yetenek düzeyinin üzerindeyse kaygı yaşamasına neden olur. Bununla birlikte bireyin etkinliğinin zorluk düzeyi yeteneğine uygunsu akış duygusu ortaya çıkar (Diener, 1984). Sonuç olarak; bireyin öznel iyi oluş düzeyinin artması, bireyin akış deneyimini yaşamasına neden olacak etkinliklerde bulunmasına bağlıdır (Csikszentmihalyi, 1999).

2. 1. 1. 2. 4. Aşağıdan Yukarı ve Yukarıdan Aşağı Kuramları

Aşağıdan yukarı kuramına göre, bireyin sahip olduğu yaşam koşulları ve demografik özellikleri bireyin mutluluk düzeyini etkileyen önemli faktörlerdir (Feist, Bodner, Jacobs, Miles ve Tan, 1995). Bu faktörlere ek olarak, eğer birey yaşamında aile, iş, arkadaşlık gibi önemli yaşam alanlarından memnunsu ve yaşamdan zevk aldığı etkinlik miktarı, yani sahip olunan mutlu anlar fazlaysa öznel iyi oluş düzeyi de o kadar yüksek olacaktır (Feist vd., 1995). Yukarıdan aşağı kuramına göre ise, yaşam koşullarının etkisinden ziyade bireyin içinde bulunduğu durumu ya da olayı kişilik özellikleriyle yorumlamasının bir sonucu olarak verdiği tepkinin mutluluk düzeyinde belirleyici etkisinin olduğundan söz edilmektedir (Diener, 1984, s. 565). Yani mutluluk, dışsal olasılıklara bağlı olmaksızın bireyin kişilik özelliklerinin etkisiyle algılayış ve yorumlayış biçiminin bir sonucu olarak ortaya çıkar (Feist vd., 1995).

Bu iki kuram, bireyin içinde bulunduğu objektif yaşam olaylarının mutluluğa etkisi ile bireyin yaşanan olayı nasıl yorumladığının mutluluğa etkisi konusundaki görüşleriyle birbirinden ayrılmaktadır (Mpofu, 1999). Bu kuramlar her ne kadar farklı görüşlerle birbirinden ayrılrsa da bazı araştırmacılar bu iki kuramın anlamlı olarak bir bütün haline getirilebileceği görüşündedir (Brief, Butcher, George ve Link, 1993, s. 650). Birleştirici görüşlere bakıldığında, bireyin yaşam koşullarını yorumlayış tarzı, hem bireyin kişilik özellikleri hem de içinde bulunduğu objektif yaşam koşullarına bağlı olarak öznel iyi oluşu etkilediği yönündedir (Brief vd., 1993, s. 650).

2. 1. 1. 2. 5. Yargı Kuramları

Yargı kuramları, belirli bazı ölçütler (diğer bireyler, bireyin geçiş yaşantıları) ile gerçek koşullar arasında yapılan karşılaştırmanın öznel iyi oluşu belirlediğini savunmaktadır. Gerçek durumun standart olarak ifade edilen belli ölçütleri aşması durumunda yüksek öznel iyi oluş ortaya çıkarken; gerçek koşulların standardın altında kalması durumunda birey öznel açıdan iyi olmaz. Yargı kuramları genellikle yaşanan

olayların olumlu ya da olumsuz olduğunu belirlemekten ziyade, olayların sonucunda ortaya çıkan etkinin niceliğini tahmin etme konusunda yardımcı olurlar. Bu kuramların temel özelliği yargıda bulunmak olsa da kendi içlerinde farklı ölçüt ve standartlara göre sınıflandırılabilir (Diener, 1984, s. 566).

Yargı kuramına dayanaklık eden kuramlardan biri sosyal karşılaştırma kuramıdır (Diener, 1984). Bu kurama göre birey, diğer bireyleri standart olarak karşılaştırma yapar ve bireyin diğerlerinden daha iyi koşullarda olduğu yargısına varması sonucu öznel iyi oluşu artar (Emmons ve McCullough, 2003). Karşılaştırma kendimizden daha iyi ya da kötü durumdaki bireylerle yapılabilir. Hatta kendini daha iyi durumdakilerle kıyaslamının; hayal kırıklığı, kıskançlık ve kendini düşük olarak değerlendirmeye neden olurken, kötü durumdakilerle kıyaslamının öznel iyi olma halini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Festinger, 1954). Diener'a (1984) göre yargı kuramına dayanaklık eden diğer kuram da ranj-sıklık kuramıdır. Bu kurama göre bireyin geçmiş yaşantıları bireyin standartlarını belirler. Böylece bireyin öznel iyi oluşu, şimdiki yaşantısının geçmiş yaşantı standardının üstüne çıkmasına bağlı olarak artmaktadır (Parducci, 1968).

2. 1. 1. 2. 6. Uyum Kuramı

Birey, yaşam sürdüğü ortama uyum sağlama eğilimindedir; insan vücudu sıcak ve soğuk hava koşullarına uyum sağlayabildiği gibi, tutum ve davranışlar da iyi ve kötü durumlara uyum sağlayabilmektedir (Diener vd., 1999, s. 285). Uyum kuramına bakıldığında, bireyin yeni koşul ve olaylarla ilk karşılaştığı zaman tepki göstereceği fakat zamanın geçmesiyle oluşan bu yeni durumlara alışıp başlangıçtaki tepkisiz haline döneceği varsayımına dayandığı bilinmektedir (Diener, 1984, s. 567). Örneğin; evlenmek, yeni bir işe sahip olmak, boşanmak ve işte yükselmek gibi yaşamsal olaylar bireyin öznel iyi oluşunu en fazla üç ay etkilemekte, üç ay sonra bireyin eski iyilik haline döndüğü savunulmaktadır (Luhmann, Hofmann, Eid ve Lucas, 2012, s. 1-2; Suh, Deiner ve Fujita, 1996). Çünkü yeni olaylara verilen tepkiler güçlüyken, zaman geçtikçe tepkinin gücü de azalmaktadır. Böylece birey, uzun süre mutlu ya da mutsuz kalmamakta, farklı yaşam dönemlerinde farklı mutluluk düzeyine sahip olmaktadır (Diener vd., 1999, s. 285).

Yaşanan olaylar, olumlu ya da olumsuz olmalarına bağlı olarak bireyde düşük ya da yüksek öznel iyi oluşa neden olur. Bireyin olumlu koşullara uyum sağlamanın bir sonucu olarak sahip olduğu yüksek öznel iyi oluş düzeyi uzun sürmemektedir. Yine uyum sağlanan olumsuz koşulların bir sonucu olarak düşük öznel iyi oluş düzeyi de uzun sürmemektedir (Heady ve Wearing, 1989). Yapılan çalışmalara bakıldığında; piyango dan yüksek miktarda para kazanmanın ya da omurilik felci geçirmenin, öznel iyi oluş düzeyi

açısından ortalama düzeyden farklılaşmadığı görülmüştür (Brickman, Coates ve Bulman, 1978).

2. 1. 1. 2. 7. Sabit Nokta Kuramı

Lykken ve Tellegen'e (1996) göre, durumsal koşullar bireyin öznel iyi oluş düzeyinde geçici bir etkiye sahiptir ve bunun yerine kalıcı bir etkiden söz etmek gerekmektedir. Böylece öznel iyi oluş düzeyinden bahsederken olay ya da durumlardan ziyade, genetik yatkınlık ve kişilik özelliklerinden oluşan bir değerlendirmenin ortaya konması daha doğru olacaktır. Bu kalıcı etki karşımıza sabit nokta kuramını çıkarmaktadır.

Sabit nokta kuramına göre, bireyin öznel iyi oluşu sabit bir düzeye sahiptir (Emmons ve McCullough, 2003). Öyle ki, uzun zaman sürecinde ve hatta yaşam döngüsü değişse bile orta düzeyde bir sabitlik söz konusudur. Bununla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, bireyin öznel iyi oluşunun, 20 yıllık yaşamı boyunca %20-30 oranında sabit yapıya sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Lykken ve Tellegen, 1996). Bu durumun en önemli belirleyicisinin genetik yatkınlık olduğu bilinmektedir (Emmons ve McCullough, 2003). Bazı çalışmalar öznel iyi oluşu, %40-50 oranında kalıtsallığın açıkladığını gösterirken, bazılarında ise bu oran %80 olarak belirtilmektedir (Lykken ve Tellegen, 1996).

2. 1. 1. 3. Öznel İyi Oluşu Etkileyen Etmenler

Literatür incelendiğinde, bireyin öznel iyi oluşunu etkileyen birçok etmen olduğu göze çarpmaktadır. Bu etmenleri biliyor olmak öznel iyi oluş kavramının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu etmenlerden gelir, yaş, cinsiyet, evlilik ve aile, sosyal ilişkiler aşağıda açıklanmıştır. Ayrıca bahsi geçen faktörlere ek olarak birçok faktörün daha öznel iyi oluşla sıkı ilişki içinde olduğu bilinmektedir. Bunlar; dini inançlar (Myers ve Diener, 1995), öz-yeterlik (Telef ve Ergün, 2013), akademik başarı (Loveless, 2006), sosyal beceri (Canbay, 2010), duygusal zekâ (Çelik, 2008), öz-saygı (E. Diener ve M. Diener, 1995) gibi değişkenlerdir.

Yaş: Yaş değişkeniyle ilgili yapılan ilk çalışmalar, gençlerin yaşlılara oranla daha mutlu olduğunu göstermiş (Gurin, Veroff ve Feld, 1960'tan akt., Diener, 1984, s. 554), bununla birlikte bazı çalışmalar hemen hemen hiçbir yaş etkisinin olmadığı sonucunu ortaya koymuştur (Medley, 1980). Buna karşın yaşam ilerledikçe öznel iyi oluş düzeyinde belirgin bir düşüş olmadığını savunan araştırmalar da mevcuttur (Ryff, 1991). Bu araştırmalara göre birey yaşı ilerledikçe, hedefleri ve koşulları arasındaki boşluk azalarak uyum artar ve bu durum bireylerin hedeflerini yeniden düzenlemesinin bir kanıtıdır (Ryff,

1991). Bazı araştırmacılar ise yalnızca yaşa odaklanmak yerine yaşam evrelerinin önemine vurgu yaparak bahsi geçen ilişkiyi ortaya koymaya çalışmışlardır (Harry, 1976). Eryılmaz ve Ercan (2011) tarafından 14-17, 19-25 ve 26-45 yaş aralıklarından oluşan 3 yaş grubuyla çalışma yürütülmüş ve 19-25 yaş grubu olan genç yetişkinlerin diğer gruplardan düşük öznel iyi oluşa sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet: Cinsiyet açısından yapılan öznel iyi oluş araştırmalarında her ne kadar kadınlar açısından daha fazla olumsuz etki ortaya koyulsa (Braun, 1977; Cameron, 1975) ve kadınların daha fazla ruh sağlığı sorunları yařadđı gözlenirse (Pigott, 1999) de; kadınların erkeklere oranla duygularını daha canlı tuttukları, yaşamdan daha fazla haz aldıkları ve daha fazla olumlu duygular yaşadıkları bilinmektedir (Fujita, Diener ve Sandvik, 1991). Böylece alanyazında kadınlar ve erkekler arasında genellikle çok az düzeyde farktan söz edilebilir (Palmore ve Kivett, 1977; Toseland ve Rasch, 1980). İyi oluşla ilgili yapılan bir meta analiz çalışmasında kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde mutluluk ve yaşam doyumuna sahip olduğu belirtilirken (Wood, Rhodes ve Whelan, 1989), günümüzde yapılan bazı alışmalar (Cihangir-ankaya, 2005; evik, 2010; şahin, Aydın, Sarı, Kaya ve Pala, 2012) anlamlı bir farklılaşmanın olmadđđı yönündedir. Buna karşın 45 ile 65 yaşın sınır olarak alındđđı iki çalışmanın cinsiyet ile yaşın etkileşim sonuçlarına göre; genç kadınların genç erkeklere oranla daha mutlu olduğu, yaşlı erkeklerin ise yaşlı kadınlara oranla daha mutlu olduğu yönündedir (Medley, 1980; Spreitzer ve Snyder, 1974).

Gelir: Ülkelerin gelir düzeyinin öznel iyi oluş üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar, yüksek gelirli ülkelerdeki bireylerin düşük gelirli ülkelerdekine oranla daha yüksek öznel iyi oluşa sahip olduğunu ortaya koymuştur (Easterlin, 1974; Sarracino, 2013). Bu çalışmalara paralel olarak 2018 Dünya Mutluluk Raporu, en mutlu ülkelerin yüksek gelir düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir (Helliwell, Huang ve Sachs, 2018). Böylece gelir düzeyi yüksek olan bireylerin diğerlerinden daha mutlu olma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Easterlin'e (1974) göre bazı ülkelerde durum daha farklıdır; Japonya Hindistan'dan daha mutlu değilken, Latin Amerika lkeleri bazı açıdan Avrupa ülkelerinden daha mutludur. Ayrıca bir ülkenin gelirinin artması insanların daha fazla mutlu olacađđı anlamına gelmemektedir (Easterlin, 1974). Makul düzeyde Gayri Safi Milli Hasıla'ya (GSMH) sahip olmak, çok fakir bireyler ile zengin bireylerin mutluluk düzeylerindeki gelirin etkisini ortadan kaldırmaktadır (Wiseman, 2012, s. 20). Yani temel ihtiyaçlarını karşılayamayan aşırı yoksul bireyler üzerinde gelirin etkisi varken; temel ihtiyaçlar karřılandđđında gelir etkili değildir (Freedman, 1978, s. 135). Böylece temel ihtiyaçlarını karşılayabilen bireylerin maaşlarındaki artış kendilerini daha mutlu hissetmeyeceđđi anlamına gelmektedir.

Evlilik ve Aile: Yapılan uluslararası çalışmalara göre evli kişiler hiç evlenmemiş, boşanmış ya da dul olanlara nazaran kendilerini daha fazla mutlu hissetmektedirler (Glenn, 1975; Mastekaasa, 1995; White, 1992). 1972 ile 1989 yılı arasındaki farklılıkları inceleyen Lee, Seccombe ve Shehan (1991), evli kadınların evlenmemiş kadınlardan ve evli erkeklerin bekar erkeklerden daha mutlu olduğunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda evli bireylerin daha fazla olumlu duygular yaşadığı, daha az olumsuz duygulara sahip olduğu ve öznel iyi oluşlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bilinmektedir (Diener, Gohm, Suh ve Oishi, 2000).

Ailenin öznel iyi oluşa etkisine bakıldığında, ergenler üzerinde önemli düzeyde bir etkisinin olduğu bilinmektedir (Eryılmaz, 2011). Yapılan çalışmalar ergen öznel iyi oluşunu etkileyen aile faktörlerini belirlemiştir. Joronen ve Åstedt-Kurki (2005) bu faktörleri, güvenli ev ortamı, açık iletişim, aile üyesinin aidiyet hissediyor olması, aile dışındakiler ile ilişkiler ve ailede kişisel önem duygusu ve sevginin hissediliyor olması, olarak ifade etmiştir. Özdemir (2012a) ise, anne-baba kabulünün ve ebeveyn ilgisinin ergenlerin öznel iyi oluşu üzerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda bakıldığında, aile içindeki ilişkinin aile bireylerinin öznel iyi oluşu üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Russell, 2013, s. 146). Yine ebeveynlerin çocukları ile kurmuş oldukları olumlu ilişkilerin ergenlerin yalnızca iyi oluş düzeyleri üzerinde etkili olmadığı, aynı zamanda da benlik saygısı, benlik gelişimleri, sosyal beceri, uyum becerileri ve çevresine uyum sağlama düzeyleri üzerinde de etkili olduğu bilinmektedir (Csikszentmihalyi ve Schneider, 2001).

Öznel iyi oluşu etkileyen ailesel etmenlerden olan anne baba tutumları, çocukların özerkliklerini destekleme, duygu ve düşüncelerini ifade etme ve kendi başlarına karar alma konusunda önemli bir etkiye sahiptir (Csikszentmihalyi ve Schneider, 2001). Öyle ki oluşturulan bir modele göre, anne baba tutumlarının doğrudan özsaygı ve algılanan sosyal destekle ilişkili olduğu ve bu ilişkili kavramların da bir bütün halinde öznel iyi oluşu etkilediği ortaya koyulmuştur (Türkmen, 2012). Yine bazı çalışmalar (Jackson, Pratt, Hunsberger ve Pancer, 2005; McGin, Cukor ve Sanderson, 2005), anne babalarını ihmalkâr olarak belirtenlerin depresyona yatkın olduğunu, otoriter ya da aşırı koruyucu olarak belirtilenlerin düşük düzeyde özgüvene sahip olduğunu, açıklayıcı ya da demokratik olarak belirtenlerin ise yüksek özsaygı ve düşük depresyona sahip olduğunu göstermektedir. Yukarıdaki araştırma sonuçlarından da iyi oluş üzerinde olumlu etkiye sahip olan tutumun demokratik anne baba tutumu olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal İlişkiler: Bireyin yaşamı boyunca kurduğu sosyal ilişkiler hem fizik hem de ruh sağlığı açısından oldukça önemlidir (Avlund, Lund, Holstein ve Due, 2004, s. 85; Cohen, 2004, s. 676). Dolayısıyla sosyal kaynaklardan olan aile desteği ve yakın arkadaşlıklar ile sosyal ilişki kurmada kullanılan kaynakların öznel iyi oluş üzerinde önemli bir etkiye sahip

olduğu bilinmektedir (Diener ve Fujita, 1995). Fordyce'nin (1983) ortaya koyduğu mutluluğu arttırma programına göre, öznel iyi oluşu arttırmanın bir yolu sosyal temasta bulunmaktır. Hatta sosyal ilişkideki artış ve azalışlar öznel iyi oluşu eşzamanlı olarak etkilemektedir (Bradbum, 1969; Graney, 1975). Aynı şekilde mutlu bireylerin arkadaşlık ilişkilerinin daha nitelikli olduğu, daha yoğun aile desteği ve romantik ilişkiler yaşadıkları, daha güçlü sosyal bağlara sahip oldukları da ortaya koyulmuştur (Biswas-Diener, Diener ve Tamir, 2004). Boylamsal araştırma sonuçları da destekleyici ve doyum sağlayıcı ilişkilere sahip olmanın öznel iyi oluşu arttırdığı yönündedir (Waldinger, 2013).

Sosyal ilişkiler sosyal destek açısından incelendiğinde, sosyal desteğin ergenlerin iyi oluş düzeyini yordadığına dair sonuçlar elde edilmiştir (A. Yarcheski, Mahon ve T. Yarcheski, 2001). Bireyin çevresinden edinebileceği anlamlı bir yardım olan sosyal destek ile bireyler, stresli zamanlarında diğerlerinden yardım ve onaylanma görebilmektedirler (Lawler vd., 2003, s. 373). Bu yardım ve onaylanma bireyin kendisini tekrardan sosyal olarak yeterli hissetmesini sağlamaktadır (Bandura, 1991'den akt., Lent, 2004, s. 493). Böylece sosyal destek alan bireyler çevresine uyum gösterebilmekte ve öznel iyi oluşları artmaktadır (House, Landis ve Umberson, 1988, s. 540).

2. 1. 1. 4. Öznel İyi Oluş ve Ergenlik

Ergenlik, çocukluktan ve yetişkinliğe kadar fiziksel, sosyal, duygusal, bilişsel alanlarda önemli değişimlerin meydana geldiği, hem aile hem de akran ilişkilerinde değişimlerin yaşandığı ve bununla beraber özerklik ihtiyacının da ön plana çıktığı kritik bir gelişim dönemidir (Santrock, 2012, s. 23). Ergenler, önemli gelişim alanlarında yaşadıkları değişimlerin yanı sıra bu dönemde kişisel güçlerini ve yetersizliklerini de keşfetmekte, değerler gibi soyut düşüncelere de sahip olmaktadır (Morganett, 2013, s. 118). Bu dönemde meydana gelen olumlu gelişimlerin yanında, potansiyel risk olan olumsuz davranışlar da meydana gelebilmektedir (Jeammet, 2016). Hatta ergenlik "fırtına ve stres dönemi" olarak da ifade edilmektedir (Hall, 1904, s. 73).

Ergenlikte meydana gelen, bu döneme özgü bir takım gelişim özellikleri vardır ve bunlar fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel alanlarda incelenebilmektedir. Bilişsel ile dil gelişimi alanlarının birlikte ele alındığı bu dönemde ergenlerin kelimeleri mecaz anlamları ile anlama, dil bilgisi kurallarını kavrama, mizah ve yazma gibi becerilerinde büyük bir gelişme görülmektedir (Aydın, 2005, s. 29). Ayrıca bu dönemde fiziksel alandaki gelişime cinsel olgunlaşma, hızlı boy ve kilo artışı eşlik etmektedir (Siyez, 2012, s. 20). Bu geçiş döneminde toplumsal beklentiler ve ergenin bu beklentilere cevap verip verememe hali toplumsal alandaki gelişimde önemli bir rol oynamaktadır (Gander ve Gardiner, 2010, s. 440). Ergenliğin başlangıcında büyümenin hızlı seyretmesi duygusal olarak da farklılığa

neden olmaktadır (Swain, 2016). Bu farklılıkları Kulaksızoğlu (2011) şöyle sıralamaktadır; duygu yoğunluğunun artması, mahcubiyet, çekingenlik, tedirgin ve huzursuz olma hali, istikrarsız duygulara sahip olma, yalnız kalma arzusu, âşık olma ve çabuk heyecanlanma (s. 66). Tüm bu gelişim alanlarındaki değişimler, ergenlerin gelişimlerine destek olabilirken; madde bağımlılığı, okula uyumsuzluk ve davranış bozuklukları gibi birtakım problemleri de beraberinde getirebilmektedir (Mcknight, Huebner ve Suldo, 2002). Bundan dolayıdır ki bu dönemdeki öznel iyi oluşu arttırıcı etmenleri belirleyerek uygulamak, riskli davranışları azaltmak ve ruh sağlığını koruyabilmek adına önemlidir (Hoyt, Chase-Lansdale, McDade ve Adam, 2012).

Ergenlik döneminde yaşanan aile ve arkadaşlık ilişkileri, okul yaşantıları, kişilik özellikleri, benlik algısı, sosyal çevre ve kimlik oluşumu gibi pek çok alandaki hızlı değişimler ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerini etkilemektedir (Baytemir, 2014). Örneğin; ergenin doyum sağlayıcı ilişkilere sahip olması, zorluklarla başa çıkabiliyor olması, ebeveynlerinin destekleyici ve ilgili olması onların öznel iyi oluş düzeylerini pozitif yönde etkilemektedir (Park, 2004). Buna karşın ergenin, anne ve babasının ayrı olması ya da ebeveynlerinin yeniden evlenmesine yönelik çatışmalara sahip olması öznel iyi oluşunu olumsuz yönde etkilemektedir (McCullough vd., 2000).

Aile; ergenin kimlik oluşumunda, bireyselleşmesinde, yeni değerler ve roller edinmesinde anahtar bir etmendir. Hatta ergenin aileye katılıyor olması ve ergenle kurulan iletişimin iyi düzeyde olması son derece önemlidir (Joronen ve Astedt-Kurki, 2005). Bundan dolayıdır ki aile ortamını; birlik ve beraberlik içerisinde ifade eden ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri pozitif yönde etkilenirken, ailede kontrol ve denetimin etkin olduğunu belirten ergenlerin öznel iyi oluşuna bir katkı sağlanmadığı bilinmektedir (Eryılmaz, 2011). Boşanma olgusu ele alındığında ise yaşanan eksik iletişim, anne babanın ilgisiz davranması ve olumsuz anne baba tutumları ergeni olumsuz etkilemektedir (Saföz-Güven, 2008). Aynı zamanda öznel iyi oluşun bileşenlerinden olan yaşam doyumunun ve olumlu duyguların, yüksek ebeveyn sevgisi tarafından açıklandığı belirtilmektedir (Özdemir, 2012b). Ergen öznel iyi oluşunda etkili olan etmenler Joronen ve Astedt-Kurki (2005) tarafından şöyle ifade edilmektedir; duygusal sıcak bir atmosfer, rahat bir ev ortamı, açık iletişim, kişisel önem duygusu, aileye dâhil olabilme, aile dışındaki diğer önemli kişiler ile kurulan ilişkilerdir.

Ergenin sosyal yetkinliğinin öznel iyi oluşunu etkileyen etmenlerden biri olduğu düşünüldüğünde (Eryılmaz, 2012b) ve arkadaşları tarafından kabul ediliyor olmanın (Saföz-Güven, 2008) öznel iyi oluşu pozitif yönde etkilemesi kaçınılmazdır. Aynı şekilde ergenin iletişim becerisi ile sosyal becerisi arasındaki olumlu ilişkinin öznel iyi oluşunu da olumlu yönden etkilediği bilinmektedir (Canbay, 2010). Birçok ergen için "akranlarım

tarafından nasıl görünüyorum?” sorusu yaşamlarında önemli bir yer tutmakla beraber, arkadaşları ve akranlarının sevgisini hissetmek ve onlar tarafından kabul edilmek de yaşamlarında son derece önemli yer tutmaktadır (Santrock, 2012, s. 296). Böylece ergen tarafından sosyal desteğin hissedilmesi öznel iyi oluşu olumlu yönde etkilemektedir (Saygın, 2008).

Antaramian, Huebner ve Valois'un (2008) ergenlerin yaşam memnuniyetini ölçtüğü çalışmasında, genel yaşam memnuniyetinin yüksek olduğu; aile, arkadaş, yaşanılan çevre, okul ve benlik olarak belirlenen önemli yaşam doyum alanlarından arkadaş ve benlik doyumunun diğer alanlara kıyasla daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Bu çalışma aynı zamanda aile yapısı ve yaşam doyumunu arasında önemli bulgular olduğunda ortaya koymuştur. Tek ebeveynle yaşayan, üvey ebeveynle yaşayan ve öz anne baba ile yaşayan ergenlerin yaşam doyumları ölçülmüş; en yüksek yaşam doyumuna öz anne babası ile yaşayanların sahip olduğu, en düşük yaşam doyumuna ise tek ebeveynle yaşayanların sahip olduğu görülmüştür.

Ergen öznel iyi oluşunda önemli diğer alanlar arasında kişilik özellikleri (Garcia, 2011; Heaven, 1989), özsaygı (Eryılmaz ve Atak, 2011), özerklik (Morsümbül, 2011) ve akademik başarı (Piko ve Hamvai, 2010) yer almaktadır. Demografik değişkenler açısından incelendiğinde ise; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne baba eğitim düzeyi ile ergenin öznel iyi oluşu arasında anlamlı farklılaşma gözlenmezken, algılanan ekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılaşma olduğu ortaya koyulmuştur (Özen, 2005). Telef ve Ergün (2013) akademik, sosyal ve duygusal öz-yeterliğin ergen öznel iyi oluşu açıkladığını belirtmiştir.

2. 1. 2. Çocukların Ebeveyn Çatışması Algıları

Anne ve babanın uyum içinde devam ettirdikleri ilişkileri birbirlerini etkilediği kadar çocuklarını da etkilemektedir (Yörükoğlu, 2010). Çocukları da etkileyen anne baba arasındaki bu ilişki, zaman zaman anlaşmazlık, uyuşmazlık ve karşıtlık olarak ortaya çıkabilmekte ve bu durum evlilik çatışması olarak ifade edilmektedir (Profeta, 2002). Evlilik çatışması, çocuk için duygusal ve fiziksel refahı tehdit edici, ebeveynler açısından duygusal duyarlılığı azaltıcı, ailenin dağılmasına neden olan birtakım sonuçlar doğurabilmektedir (Grych ve Fincham, 1993).

Anne baba arasında yaşanan çatışmalar çocuklar açısından stres verici bir etmendir ve birtakım uyum problemlerine neden olmaktadır. Ancak evliliğin doğal bir parçası olan çatışmalar uyum problemlerine neden olduğu kadar, çocuk için yararlı bir hale de getirilebilir (Grych ve Fincham, 1990). Böylece yapıcı ya da yıkıcı olarak nitelendirilen ebeveyn çatışmalarının çocuk üzerindeki etkilerini daha iyi anlayabilmek adına,

çocuklarının anne babalarının çatışmalarını nasıl algıladıklarını ortaya koymak gerekmektedir (Grych ve Fincham, 1990). Grych ve Fincham (1990), çocukların ebeveyn çatışması algılarını üç temele dayandırarak açıklar. Bunlar; tehdit, başa çıkma ve suçlamadır. Çocukların bu çatışma algılarını belirleyici sorular, tehdit algısı için “Anlaşmazlık beni nasıl etkileyecek?”, başa çıkma algısı için “Çatışma ile ilgili ne yapabilirim?” ve suçlama algısı için “Çatışmanın suçlusu kim?” olarak ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra çocukların çatışmanın özelliklerini (sıklık, yoğunluk, çözüm ve içerik) nasıl değerlendirdikleri de göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Grych, Seid ve Fincham, 1992).

Çatışma özelliklerinden biri olan çözümüleme, ebeveynlerin çatışmalarını çözme becerileriyle son derece ilişkilidir ve çocukluk yaşantılarında çözümlenememiş ebeveyn çatışmalarına maruz kalan bireyler, kendi ilişkilerinde de yapıcı çatışma çözme becerilerine sahip olamamaktadırlar (Cummings, Kouros ve Papp, 2007). Ayrıca çatışmanın sıklığının artması çocukları çatışmaya karşı daha duyarlı yaparak uyum problemlerinin ortaya çıkma ihtimalini arttırmaktadır (Fincham ve Osborne, 1993; Smith, Berthelsen ve O'Connor, 1997). Ebeveyn çatışmalarını saldırganca ifade eden çocukların düşük benlik saygısı, içe yönelim ve dışa yönelim problemlerine sahip olduğu bilinmektedir (Martin ve Clements, 2002). Yılmaz'ın (2007) çalışmasına göre, ergenlerin ebeveyn çatışmasını sık ve yoğun olarak algılayışı ve ebeveyn reddi ile sosyal kaygı arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilmektedir.

Çocukların ebeveyn çatışma algılarını anlamaya yönelik araştırmalara bakıldığında; yüksek düzeyde ebeveyn çatışmasına şahit olan 11-12 yaş çocuklarının tehdit ve kendini suçlama algılarına sahip oldukları belirlenmiştir. Ek olarak bu çocukların, tehdit algılarının içselleştirme problemleri ile ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur (Grych, Harold ve Miles, 2003). 5-9 yaş aralığını kapsayan Jenkins ve Buccioni'nin (2000) çalışmasının verileri, küçük yaş gruplarının suçluluk algılarının yüksek olduğu ve çatışmadan daha fazla etkilendikleri yönündedir. Ebeveyn çatışmasından duyulan suçluluk hissi çocuklarda farklı davranış problemlerine neden olabilmektedir. Örneğin, Demir'in (1997) yaptığı bir çalışmada, şiddet içerikli ebeveyn çatışmalarına şahit olan çocukların bu durumdan kendilerini sorumlu tutarak kendilerini suçladıkları ve bu çocukların saldırgan davranışlar göstermeye yönelik eğilimleri olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, ebeveyne bağlanma tarzı ile çocukların algıladıkları çatışma arasındaki ilişkinin varlığından da söz edilmektedir. Güvensiz bağlananların çatışmayı tehdit edici olarak algıladıkları ve bu çocukların çatışma algılarının sıklık ve yoğunluk açısından daha negatif olduğu bilinmektedir (Sardoğan, Karahan, Dicle ve Menteş, 2007).

2. 1. 2. 1. Ebeveyn Çatışmasının Çocuklar Üzerine Etkisi

Ebeveynleriyle yaşayan çocuklar, çeşitli tür ve düzeylerde ebeveyn çatışmalarına şahit olmakta ve çocukların bu çatışmalara verdikleri tepkiler farklılaşabilmektedir (Grych ve Fincham, 2001). Çocukların tanık olduğu bu çatışmalardan kaynaklı tepkilerin çoğu uyum problemleri olarak ortaya çıkmaktadır (Kernic vd., 2003; Şirvanlı-Özen, 1999). Hatta ebeveyn şiddetine şahit oluyor olma ve buna ek olarak çocuğun da kötü muameleye maruz kalıyor olması, davranış problemleri açısından klinik düzey sınırında olduğunu göstermektedir (Kernic vd., 2003). Aynı şekilde ebeveyn çatışmasına maruz kalan çocukların, duygusal problemler geliştirdikleri (Fantuzzo vd., 1991) ve ilerleyen yaşlarında depresyon, öfke kontrolü ve kaygı bozuklukları yaşadıkları bilinmektedir (Singer, Anglin, Song ve Lunghofer, 1995).

Ebeveyn çatışmasına tanıklık etmenin olumsuz etkilediği gelişim alanlarından birisi de bilişsel alandır. Bilişsel alanda yapılan çalışmalara göre; bu çocukların perspektif ve bellek çalışmalarında düşük performans gösterdikleri gözlenmektedir (Rossman, 1998). Ayrıca bu çocukların okuma, anlama ve matematiksel işlemler konusunda da zayıf oldukları (Westra ve Martin, 1981), böylece okul performanslarında düşüş yaşadıkları görülmektedir (Osofsky, 1999).

Ebeveyn çatışmasına maruz kalmanın çocukların psikomatik belirtiler gösterme eğilimlerini arttırdığı yönünde bulgular mevcuttur (Cambell ve Lewandowski, 1997). Bu belirtilerin başlıcaları; alt ıslatma, baş ağrısı, uyku bozuklukları ve ağlama krizleri olarak belirtilmiştir. Buna ek olarak bu çocukların ebeveyn çatışmasına tanık olmayanlara göre daha fazla karın ağrısı ve konsantrasyon problemi yaşadıkları da tespit edilmiştir (Tilla ve Hansen, 2007). Söz konusu bu belirtilerin şiddeti, çocuğun şahit olduğu ebeveyn çatışmasının sıklığına (Mathias, Martin ve Murray, 1995) ve fiziksel saldırganlığa şahit olup olmadığına (Kinsfogel ve Grych, 2004) bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Ebeveyn çatışmasının çocuklar üzerindeki etkisinin yaş ve cinsiyete bağlı olarak değişebildiği bilinmektedir. Literatürdeki örneklerine bakılacak olursa; çocukların yaşı büyüdükçe ebeveyn çatışması karşısında, ebeveyn ilişkisinden uzaklaşmayı arzuladıkları ve özellikle babaya yönelik kızgınlık ve öfke duygularına sahip oldukları belirtilmektedir (Şendil, 1999). Bu çalışmayı destekleyici başka bir çalışmayla yaşı daha büyük çocukların daha fazla uyum problemi yaşadıkları ortaya koyulmuştur (Rhoades, 2008). Ayrıca Şendil ve Kızıldağ (2003), yaş arttıkça ebeveyn çatışmasından algılanan tehditin, bilişsel olarak çatışmayı ve nedenlerini daha etkin değerlendirmeye bağlı olarak azaldığını açıklamışlardır. Davies ve Lindsay'ın (2004) cinsiyet değişkeni ile yaptığı çalışma, kız çocuklarında içsel sorunlar ile çatışmaya şahit olma arasında anlamlı bir ilişkinin varlığına dair literatüre katkı sağlamaktadır. Ayrıca bu çalışmaya göre, çatışmaya maruz kalan

erkek çocuklar, öfkelerini kontrol edebilme konusunda sıkıntı yaşamakta ve romantik ilişkilerinde fazlasıyla saldırgan davranışlar göstermektedirler.

Bahsedilen tepkilerin yanı sıra, çocukların ebeveyn çatışmasına sürekli maruz kalıyor olmaları onları bu duruma alışkın hale getirmemektedir. Hatta çatışmaya verdikleri tepkiler, maruz kaldıkları diğer çatışma deneyimlerinin bir ürünü olduğu için yeni çatışmaya karşı daha da hassas hale gelmektedirler. Ayrıca çocukların maruz kaldıkları her yeni çatışma onların gerginlik halini ve problemleri arttırmaktadır (Cummings, Kouros ve Papp, 2007). Çocukların büyük bir kısmı bu çatışmalardan hem anneyi hem de babayı sorumlu tutmakta, önemli bir kısmı da anneden ziyade babayı suçlu bulmaktadır (DeBoard-Lucas ve Grych, 2011). Stocker, Richmond, Low, Alexander ve Elias (2003) elde ettiği bulgular, anne ve baba düşmanlığının, ebeveyn çatışması ile çocukların içselleştirme ve dışsallaştırma davranış problemleri arasındaki ilişkide aracı rol oynadığı yönündedir.

Çatışmaya maruz kalan çocukların yetişkinlik dönemine geldiklerinde yaptıkları evliliklerine bakıldığında, çocukluk döneminde çatışmaya maruz kalmayanlara nazaran daha şiddetli çatışmalar yaşadıkları bilinmektedir (Kalmuss, 1984). Ayrıca bu eşlerin partnerlerine karşı daha olumsuz davranışlar sergiledikleri de (Straus, 1991) elde edilen bulgular arasındadır. Buehler ve Gerard (2002) yaptığı çalışmayla etkili anne babalık becerilerinin, ebeveyn çatışması ile çocukların uyumsuzluğu arasındaki ilişkinin bir kısmını açıkladığını ortaya koymuştur. Ayrıca algılanan ebeveyn çatışmasının çocuklar üzerindeki etkilerini ortaya koymaya yönelik çalışmalara ek olarak Hoşcan (2010), ebeveynden algılanan sıcaklığın, ebeveyn çatışması ile yaşam kalitesi (fiziksel sağlık) arasındaki ilişkide aracı etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Turan (2014), yaptığı çalışmayla 9-10 yaş çocuklarının ebeveyn algıları ile sosyal becerileri arasında negatif yönde anlamlı ve güçlü bir ilişki ortaya koymuştur. Benzer şekilde Xin, Chi ve Yu (2009) ise, akran ilişkilerinin çatışmaya maruz kalan ergenlerin iyi oluşu üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu ifade etmiştir. Böylece çatışmanın çocuklar üzerindeki etkileri göz önüne alındığında ebeveyn çatışmasını açıklamaya yönelik modellerin incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

2. 1. 2. 2. Çocukların Ebeveyn Çatışması Algılarını Açıklayan Modeller

Anne babaların yürüttükleri evlilik ilişkilerinin, aile içi ilişkilerini nasıl etkiliyor olduğu ve özellikle çocukların bu ilişkileri nasıl algılıyor olduğu ile ilgili literatürde farklı modellerden bahsedilmektedir. Yayılma, telafi, duygusal güven-güvensizlik ve bilişsel-bağlamsal çerçeve hipotezi, ebeveyn ilişkisinin çocuklar üzerindeki etkisini araştıran

modellerdir (Erel ve Burman, 1995; Gerard, Krishnakumar ve Buehler, 2006; Nelson, O'Brien, Blankson, Calkins ve Keane, 2009) ve bu modeller aşağıda açıklanmıştır.

2. 1. 2. 2. 1. Yayılma Hipotezi

Yayılma hipotezine göre, evlilik ile ebeveyn-çocuk ilişki kalitesi arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki söz konusudur. Böylelikle evlilik ilişkilerini büyük oranda destekleyici, yapıcı ve yüksek doyumla sürdürebilen ebeveynlerin, aynı doğrultuda çocuklarıyla olan ilişkilerinde de hassas, destekleyici ve yapıcı oldukları bilinmektedir. Buna karşın ebeveynlerin yüksek çatışmalı ebeveyn ilişkisi sürdürüyor olmaları, onların kendi içinde buldukları duygu durumundan kaynaklı olarak çocuklarına karşı daha tahammülsüz olabilmelerine neden olmaktadır (Erel ve Burman, 1995). Böylece olumlu ya da olumsuz ebeveyn ilişki modelinin, ebeveyn-çocuk ilişkisini doğru orantılı bir şekilde etkilediği çıkarımında bulunulabilir.

Zimet ve Jacob'e (2001) göre çocuklar ebeveynlerinden gördüklerini sergileme konusunda eğilimlidirler. Aynı doğrultuda Bandura (1994) da sosyal öğrenme teorisiyle çocukların sosyal ilişkilerindeki davranışlarının ebeveynlerini taklit etmesiyle oluştuğunu öne sürmüştür. Böylece çatışma yaşayan ebeveyninin öfkesine şahit olan çocuğun, bu durumu model alarak kendi ilişkilerine de yansıtacağı bilinmektedir (Zimet ve Jacob, 2001). Buna paralel olarak çocuğun çatışma anında saldırgan ve düşmanca tutumları görüyor olması, problem ve çatışma çözme konusunda uygun olanın saldırganlık olduğunu düşünmesine ve uygun olmayan modellemeler yapmasına yol açabilir (Grych ve Fincham, 1990). Yayılma hipotezi çalışmalarına ek olarak Nelson ve diğerleri (2009), ebeveynler arasındaki stresin arttıkça destekleyici olmayan duygu sosyalleştirmesinin de arttığını ortaya koymuştur.

2. 1. 2. 2. 2. Telafi Hipotezi

Telafi hipotezi, yayılma hipotezinin tersine anne-baba ilişkisi ile ebeveyn-çocuk ilişkisi arasında negatif yönde bir ilişkiden bahseder (Cox ve Paley, 1997). Yani olumlu evlilik ilişkisine sahip olmayan çatışma yaşayan eşlerin, kendi ilişkilerinden alamadıkları doyumunu çocukları ile olan ilişkilerinden alabilecekleri vurgulanır (Zimet ve Jacob, 2001). Böylece eşiyile ilişkisi iyi olmayan ebeveyn, çocuğuna daha fazla yaklaşmakta ve bu yakınlaşma çocuğu diğer ebeveyninden uzaklaştırabilmektedir. Hatta çocuk bu ebeveynine karşı ittifak kurmak durumunda bırakılır ve böylece çocuk diğer ebeveynini karşısına almak zorunda kalabilir (Erel ve Burman, 1995).

Çocuk evlilik ilişkisinde bir müttefik olarak kullanılmaya başladığında üçgenleşme ortaya çıkmaktadır (Erel ve Burman, 1995). Bu üçgenleşmeyi Roberts (1991) çalışmasında, çatışma bildiren babaların annelerden ziyade çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdiğini belirterek ortaya koymuştur. Ayrıca çocuğun ebeveynlerinin arasında kalıyor olması, çocuklarda evlilik düşmanlığı ve içselleştirme problemleri ile de ilişkili olduğu bilinmektedir (Franck ve Buehler, 2007).

2. 1. 2. 2. 3. Bilişsel-Bağlamsal Çerçeve Hipotezi

Bu hipotez, çocukların ebeveyn çatışmalarına verdikleri tepkilerde bilişin önemine vurgu yapmaktadır. Bununla birlikte bu hipotez, duygunun bilişle yakından ilişkili olduğunu ve çocuğun ebeveyn çatışma algısının, çocuğun bu çatışmadan etkilenme düzeyini belirlediğini savunur. Biliş ile duygunun bu etkileşimi sayesinde ebeveyn çatışmasıyla başa çıkma konusunda etkili davranış stratejileri ortaya koymak amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, bilişsel bağlamsal çerçeve hipotezinin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tepkilerin etkileşimlerini içerdiği söylenebilir (Grych ve Fincham, 1990).

Grych ve Fincham'a (1990) göre, çatışma süreci birincil ve ikincil işleme aşamalarından oluşmaktadır. Buna göre birincil işlemeyle çocuk, stres faktörünü farkına varmakta ve bu faktörün kendisiyle ilgili olup olmadığına yönelik bir değerlendirmede bulunmaktadır. Öyle ki bu aşama, çocuğun çatışmanın nedenlerini ve çatışmaya vereceği tepkileri belirlemeye çalıştığı daha karmaşık bir bilişsel değerlendirme olan ikincil işleme yol açmaktadır. Böylece, çocuğun çatışmanın nedeni ve sorumlusu olarak kendini görüyor olması ve çatışmayı tehditkâr olarak algılaması ikincil işleme aşaması ile ilgilidir (Grych ve Fincham, 1990). Küçük çocukların işleme sürecine bakıldığında, bu çocukların çatışma ile ilgili tehditleri daha fazla farkına varmadan ve suçluluk hissetmeden gereken olumsuz etkiler engellendiğinde, büyük oranda bu çocukların ikincil işleme sürecine geçmediği bilinmektedir (Şendil ve Kızıldağ, 2003). Böylece çocukların yaşı arttıkça, çatışmanın unsurlarını daha iyi ayırt ettikleri ve daha fazla tepki verdikleri çalışmaların sonuçları arasındadır (Grych ve Fincham, 2001).

Bilişsel bağlamsal hipotez, çocukların değerlendirmelerinin, uzak bağlam, yakın bağlam ve çatışma özelliklerinden de etkilendiğini ortaya koymaktadır. Öyle ki çocuk, uzak bağlam olan mizacı, yaşı, cinsiyeti, geçmiş çatışma deneyimleri ve ebeveynlerinin çatışma çözme biçimlerinin etkisiyle değerlendirmede bulunduğu savunulur. Yakın bağlam ile ise, çocuğun anlık duygu hali ve çatışmanın geleceğine dair düşüncelerinin bilişsel değerlendirmeye etkisi ortaya koyulur. Hipotezde çatışmanın sıklığı, yoğunluğu ve çözümü ise, çocuğun çatışma algısını etkileyen çatışma özellikleri olduğu belirtilmektedir (Grych ve Fincham, 1990).

2. 1. 2. 2. 4. Duygusal Güvenlik Hipotezi

Duygusal güvenlik hipotezi, çocukların duygusal güvenliğinin ebeveyn-çocuk ilişki kalitesinden etkilendiğini savunur (Davies ve Cummings, 1994; Sroufe ve Waters, 1977). Ayrıca Davies ve Cummings'e (1994) göre çocukların duygusal güvenliği, onların çatışmalara karşı verdiği tepkilerde de son derece önemlidir. Ebeveyn ilişkilerinde duygusal olarak güvende olan çocuklar, şahit oldukları evlilik etkileşimlerinin istikrarına güvenir ve evlilik çatışmalarının sonunda iyileşeceği beklentisine sahip olurlar. Ayrıca, bu çocuklar aile tartışmalarını fiziksel ve psikolojik iyilik hallerine yönelik önemli bir tehdit olarak algılamamaktadırlar (Davies ve Cummings, 1994).

Çatışmaları yıkıcı olarak değerlendiren çocuklar daha fazla olumsuz duygulara sahip olmakta ve bunun bir sonucu olarak günlük stres ve zorluklara karşı etkili başa çıkma konusunda fazla başarılı olamamakta ve daha fazla davranışsal düzensizlikler yaşayabilmektedirler (Davies ve Cummings, 1994). Ayrıca duygusal güvensizlik yaşayan çocuğun uzun dönemde problemler geliştirme konusunda daha fazla risk altında olduğu bilinmektedir (Cummings, Schermerhorn, Davies, Goeke-Morey ve Cummings, 2006). Yine aynı doğrultuda yapılan bir çalışmayla duygusal güvensizlik şemasının, ebeveyn çatışması ile okulda yaşanan duygusal sorunlar arasında aracı role sahip olduğu ortaya konulmuştur (Sturge-Apple, Davies, Winter, Cummings ve Schermerhorn, 2008).

2. 1. 2. 3. Ergenlerin Ebeveyn Çatışması Algısı ve Öznel İyi Oluş

Öznel iyi olma halinin, bireyin yaşamını bütüncül olarak değerlendirmesinin sonucunda belirginleştiği bilinmektedir (Diener, 1984). Böylece öznel iyi oluş kavramı, yaşamı bütüncül olarak değerlendirmeye alakalı ise bireyin aile içi ilişkileri, aile içindeki uyumu ve aile yapısı da önemli hale gelmektedir. Yani bireyin aile içerisinde sağlıklı bir ilişki yaşantısına sahip olup olmadığı konusunun öznel iyi oluşla ilişkili olduğu düşünülebilir. Eryılmaz (2010) sağlıklı bir aileye sahip olabilmek için bazı koşullar ortaya koymuştur. Bu koşullardan bazılarında ebeveynler arası uyum, ebeveynler arası etkili iletişim ve ebeveyn ilgisinden bahsedilmektedir. Bu koşulların oluşturulamamasına ek olarak başka nedenlerden dolayı da ebeveynler arasında çatışmalar yaşanabilmektedir. Yaşanan bu çatışmalar, çocuklar için bir stres kaynağı haline gelmekte (Grych ve Finchham, 1990) ve bu durum onların öznel iyi oluşlarını olumsuz düzeyde etkilemektedir (Jekielek, 1998).

Aile içi birliğin sağlanması, ergenlerin öznel iyi oluşuna olumlu düzeyde etki ettiği bilinmekte (Eryılmaz, 2011) ve bu durum, ergenlerin öznel iyi oluşlarının ebeveyn çatışmasıyla sıkı bir ilişki içinde olduğunu düşündürmektedir. Öyle ki ergenliğin yaşamın

zor ve fırtınalı bir dönem olduğu düşünülürken, ergenlerin bu dönemi daha sağlıklı geçirebilmeleri için ebeveynlerinden gereken desteği almaları çok önemlidir (Tarhan, 2013). Bahsi geçen aile etmeninin ergenin öznel iyi oluşu üzerindeki önemli etkisini (Huebner, Valois, Paxton ve Drane, 2005; Rask, Kurki ve Paavlianien, 2003) arttırmak için yapılması gerekenleri Eryılmaz (2012a) şu şekilde ifade etmektedir: birlikte etkinlik yapmak, ilgilenmek, iletişimde bulunmak, özerkliği desteklemek, aile birliğini sağlamak. Ayrıca ergenlerin ebeveyn tutumunu demokratik olarak algılıyor olması, öznel iyi oluşlarına pozitif yönde etki eden etmenler arasındadır (Eken, 2010).

Ergenlerin algıladığı evlilik çatışmasının, öznel iyi oluş düzeylerine olan etkisini araştıran çalışmalara bakıldığında; Amato, Loomis ve Booth (1995), yüksek düzeyde yaşanan ebeveyn çatışmasına maruz kalan ergenlerin düşük iyi oluşa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bu çocukların iyi oluşlarının, ebeveynlerin boşanmasıyla beraber artış gösterdiği bu çalışmanın sonuçları arasındadır. Yine Jekielek (1998) yaptığı çalışmayla yüksek düzeyde çatışmaya maruz kalan ancak boşanma ya da ayrılmadan sonra iyi oluş halinin yükseldiğini ortaya koyarak benzer sonuçlar elde etmiştir. Ergenlikteki aile ilişkilerinin, yetişkinlik dönemlerine etkisini ortaya koymaya yönelik bir çalışmada; olumsuz aile ilişkisine sahip olmanın (ebeveyn çatışması) yetişkinlik döneminde fizyolojik ve psikolojik sağlığı olumsuz yönde etkilediğine dair sonuçlar elde edilmiştir (Luecken, Appelhans, Kraft ve Brown, 2006).

Bahsi geçen bu çalışmalara ek olarak, bazı araştırmalar ergenlik döneminde sosyal sistemlerin (aile, akran) iyi oluş üzerindeki etkilerini birlikte ele almanın önemini ortaya koymaktadır (Kliwer vd., 2004; Youngblade vd., 2007). Bu çalışmalarla belirli bir sosyal sistem (aile) içindeki deneyimlerin, diğer sosyal alanlardaki (arkadaş) deneyimlere göre nasıl bir değişim göstereceğini belirlemek amaçlanmaktadır. Greenberger, Chen, Tally ve Dong (2000) akran sıcaklığının, ergenlerin depresif semptomlarına dair risk faktörlerinin (ebeveyn çatışması ve stresli yaşam olayları) etkilerini azalttığını ortaya koymuştur (Wasserstein ve La Greca, 1996). Böylece çıkarılacak çıkarımlardan biri, ilişki sistemlerinden birinin yeterli olmadığı durumlarda, diğer ilişki alanlarının alternatif olabileceğidir.

2. 1. 3. Öz-Yeterlik

2. 1. 3. 1. Öz-Yeterlik Tanımları

Sosyal bilişsel kurama göre sahip olunan düşünce, beklenti ve duyguların bir sonucu olarak ortaya çıkan bir takım davranışlar, bireyin kişisel özelliklerini etkilemektedir. Bununla birlikte kuram, bireyin kendine yönelik inançlarına ve rolüne de vurgu

yapmaktadır (Jackson, 2002). Bireyin inançlarını ele alan bu kuramın temel kavramlarından biri öz-yeterlilik. Öz-yeterlilik, Bandura (1977) tarafından “Belirli bir performans organize etme ve onu gerçekleştirme kapasitesine dair inançlar” olarak tanımlanmıştır. Yine benzer şekilde Zimmerman (1995), öz-yeterliliği bir eylemi başarabilmeye dair bireyin kendisine yönelik yargısı olarak belirtmiştir. Yani eyleme geçebilmek için ihtiyaç duyulan öz-yeterlilik inancı, gerekli olan dürtü ve davranışın ortaya çıkabilmesi için son derece önemlidir (Maddux, 2002).

Bireyin kendini nasıl hissettiği ve motive ettiği, nasıl düşündüğü ve davrandığı öz-yeterlilik inancına bağlıdır. Böylece birey, öz-yeterlilik inancı sayesinde zor görevlere karşı kaçınılması gereken tehditler olarak yaklaşmak yerine, uzmanlaşılması gereken zorluklar olarak yaklaşır (Bandura, 1994). Yani birey yetenekli olduğuna inandığı etkinliklere yönelirken, yetenekli olmadığı ve kendine güvenmediği etkinliklerden uzaklaşmayı tercih eder. Ayrıca öz-yeterliliğin, düşünce kalıpları ve duygusal tepkiler üzerinde önemli düzeyde etkisi olduğu bilinmektedir. Bunun yanında öz-yeterliliğin birçok yaşam becerisi üzerinde de önemli bir etken olduğu görülmektedir. Örneğin; zorluklarla baş edebilme, etkinlik için çaba sarf edebilme, stres ve depresyona dayanıklılık konularının öz-yeterlilik ile sıkı ilişki içinde olduğu (Pajares, 2005) ve bireyi motive ederek yaşam koşullarını önemli düzeyde etkilediği, bireye rehberlik ettiği ifade edilmektedir (Bandura, Caprara, Barbaranelli, Pastorelli ve Regalia, 2001).

Öz-yeterlilik inancına sahip bireylerin kendilerine yüksek amaçlar belirledikleri ve fazlasıyla çabaya ihtiyaç duyulan görevleri tercih ettikleri düşünüldüğünde; başarının elde edilmesinde öz-yeterliliğin yetenekten daha fazla belirleyici olduğu söylenebilir (Bandura, 1993). Öyle ki bilgi, beceri ve yetenek düzeyleri aynı olan bireylerin, farklı düzeyde sahip oldukları başarının sebebi öz-yeterlilik inançları olarak kabul edilmektedir (Britner, 2002). Ayrıca öz-yeterlilik, bireyin olumsuzlukların üstesinden gelebilmesine dair önemli bir etmen olduğu için, yüksek öz-yeterlilik inancına sahip olmak, bireyde başarısızlıklar karşısında pes etmeyip hızlıca tekrardan eyleme geçebilmeyi sağlamaktadır (Bandura, 1994). Öz-yeterliliğin duygular üzerindeki etkisi incelendiğinde, bireyin kendini yeterli görmesinin stresli olaylar karşısında kaygıyı azalttığı, korku ve endişenin oluşmasını engellediği bilinmektedir (Schwarzer ve Funchs, 1995). Yine bireyin kendini rahat hissedebileceği alanlarda bulunup kendine yeni beceriler ve sosyal ilişkiler edinebilmesinin öz-yeterlilik ile ilişkili olduğu ortaya koyulan araştırma sonuçlarındandır (Bandura, 1993; Jackson, 2002).

Bireyin kendini yeterli hissetmesinin genel bir davranış değerlendirmesine bağlı olmaması, öz-yeterlilik inançlarının farklı davranışlara göre değerlendirilmesini gerekli kılmıştır (Pajares, 1996). Bu duruma bağlı olarak öz-yeterliliğin akademik, sosyal ve

duygusal alanlarda ayrı ayrı incelenmesinin gerekli olduğu görülmektedir. Bu alanlardan biri olan akademik öz-yeterlilik, bireyin akademik bağlamda başarılı olabileceğine dair yeterlilik inancıdır (Bandura, 1994). Sosyal öz-yeterlilik sosyal ilişkilere bağlı olarak bireyin diğer bireyler ile iletişimini ve ilişkisini başlatma ve sürdürmeye yönelik becerisine dair inancı olduğu (Bandura, 1994) ve duygusal öz-yeterliliğin ise bireyin duygularını kullanımı ile ilgili bir boyut olduğu bilinmektedir. Yani bu boyut duyguları anlayabilme, düşünceleri duygularla destekleyebilme ve duygu düzenlemesini içerir (Kirk, Schutte ve Hine, 2008).

2. 1. 3. 2. Ergenlerin Öz-Yeterlilik ve Öznel İyi Oluş Düzeyleri

Sosyal bilişsel kuram ergenlik dönemini, sahip olunan bireysel yeterlilik ve yaşam fırsatlarının değerlendirilmesiyle beraber ergenin temelde kişisel gelişimine odaklanmak gerektiğini savunur (Bandura, 1994). Ergenin kişisel gelişimine odaklanan öz-yeterlilik inancı, yaşamın bütün önemli evrelerinde düzenleyici etkiye sahip olmakla birlikte, ergenlik döneminde daha da önemli hale gelmektedir (Caprara vd., 1998). Ergenlik döneminin akademik, fiziksel ve sosyal açıdan yaşanan değişimleri göz önünde bulundurulduğunda, ergenin öz-değerlendirmesinin olumlu ya da olumsuz sonuçları oldukça önemli gözükmektedir. Örneğin; ilk ergenlik sürecinde, çocuğun ortaokula geçmesiyle sosyal ilişkilerinin, sınıf ortamının ve akademik sorumluluklarının değişmesi, ergenin yeterlilik inancında olumlu yönde bir etkinin ortaya çıkmasını gerekli kılmaktadır (Schunk ve Meece, 2005). Aksi takdirde, ergenin gelişim alanlarındaki gerekli görevleri yerine getirememesi halinde, öz-yeterlilik inancının olumsuz etkilenmesi beklenmektedir (Anderman ve Midgley, 1996). Ergenin fiziksel değişimlerinin psikososyal alandaki yeterliliğini de etkileyebileceği, hatta kızların fiziksel değişiminin psikososyal uyumunu güçleştirebileceği ve ergenin bu alanda yaşanan yetersizliğe bağlı olarak birtakım olumsuz sonuçların ortaya çıkabileceği bilinmektedir (Derman, 2008). Aynı zamanda bireyin sahip olduğu yeterlilik inancının, gelişim süreci ile çevre arasındaki ilişkide aracı etkiye sahip olduğu görülmektedir (Vieno, Santinello, Pastore ve Perkins, 2007).

Öz-yeterlilik inancının, ergenlik döneminin sigara ve uyuşturucuya başlama ve devam etme riskli davranışlarını etkilediği (Uysal ve Bingöl, 2014), özellikle de duygusal öz-yeterlilik ile riskli cinsel davranışlar arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ilgili çalışmalarla ortaya koyulmuştur (Valois, Zullig, Kammermann ve Kershner, 2013). Ek olarak, ergenin yaşantısında sosyal ilişkiler ile öz-yeterlilik arasındaki ilişkinin karşılıklı bir etkileşim içinde olduğu, hatta sosyal fobi ile öz-yeterlilik arasında negatif bir ilişkiden söz edilebileceği belirtilmektedir (Muris, 2002). Ayrıca Muris (2002), ergenin düşük öz-yeterliliğe sahip olmasının, etkili başa çıkma becerisini olumsuz etkilediği ve böylece depresyon ve kaygının ortaya çıkma ihtimalinin arttığını belirtmiştir.

Ergenin öz-yeterlik düzeyinin, psikolojik belirti gösterme ve psikolojik belirtilerin ortaya çıkma durumunu etkilediği birçok çalışmayla vurgulanmıştır (Ehrenberg, 1984; Muris, 2001; Riffert, Paschon ve Sams, 2005; Telef ve Karaca, 2011). Örneğin Solberg ve Villarreal, 1997; öz-yeterlik inancı düşük olan ergenlerin, psikolojik belirti gösterme düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuşlardır. Farklı bir çalışmada, akademik öz-yeterliğin başarısızlığı yorumlama ve yeniden başarıyı elde edebilme konusunda depresyon ve riskli davranışları azalttığı belirtilmiştir (Bandura, Pastorelli, Barbaranelli ve Caprara, 1999). Ayrıca duygusal öz-yeterlik düzeyinin anksiyete ve duygusal problemler ile yüksek, somatik problemler ile orta ve karşı koyma davranışlarıyla düşük düzeyde anlamlı ilişki gösterdiği yönünde araştırma bulguları mevcuttur (Suldo ve Shaffer, 2008). Ergen öz-yeterliğinin psikopatoloji ile olan ilişkisinin yanı sıra benlik algısı (Altun ve Yazıcı, 2013), yaşam doyumu (İkiz ve Telef, 2013), psikolojik sağlamlık (Arslan, 2015) ve öznel iyi oluş (Certel vd., 2015) ile de ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur.

Öz-yeterliği arttıran kaynaklara bakıldığında, olumlu deneyimlerin varlığı, önemli kişilerden olumlu geri bildirim alınması ve rol modellerinin ulaşılabilir olması aynı zamanda da öznel iyi oluşa olumlu etki eden etmenler arasındadır (Singh ve Udainiya, 2009). Bir başka deyişle öz-yeterlik ve öznel iyi oluş benzer kaynaklardan beslenmektedir. Ayrıca öz-yeterlik, ergenin kendisi ve yaşamı hakkında olumlu değerlendirmelerde bulunması konusundaki belirleyiciliğinin yanı sıra, olumlu gelecek beklentisi üzerinde de önemli bir etkiye sahip olmaktadır (Caprara, Steca, Gerbino, Paciello ve Vecchio, 2006; Marat, 2003). Özetle araştırma sonuçları ergenlerin öz-yeterlik inançlarının, pozitif düşünme ve öznel iyi oluşu olumlu yönde etkilediği (Caprara ve Steca, 2005; Ma, Zeng ve Ye, 2015), hatta ruh sağlığı üzerinde koruyucu etkiye sahip olduğunu (Telef ve Karaca, 2011) göstermektedir.

Caprara ve diğerleri (2006), ergenlerle yapmış oldukları boylamsal bir araştırmaya göre, duygusal ve sosyal öz-yeterliğin hem anlık hem de iki yıl süreyle pozitif düşünme ve öznel iyi oluş üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşın ümitsizlik ve karamsarlık gibi olumsuz duygu durumunun öz-yeterliği olumsuz etkilediği, böylelikle depresyonun da bu durumdan beslendiği belirtilmiştir (Kavanagh ve Bower, 1985). Dolayısıyla öz-yeterliği yüksek bireyler, iyi oluş uyaranlarına daha yatkın durumdayken, düşük öz-yeterliğe sahip bireyler tehdit uyaranlarına daha yatkın olmaktadır (Karademas, Kafetsios ve Sideridis, 2007).

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Bu araştırmada ergenlerin öznel iyi oluşları ile algıladıkları ebeveyn tutumu ve öz-yeterlik arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bunun yanı sıra öznel iyi oluş,

çeşitli sosyo-demografik değişkenler ile de ele alınmıştır. Bu doğrultusunda literatür taramasıyla elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

Bireyin kendini iyi hissetme arzusu pozitif psikolojinin çatısı altında ele alınan kavramları daha da tartışılır hale getirmiştir. Literatür incelendiğinde bu arzuyu en iyi açıklayan kavramlardan birinin iyi oluş kavramı olduğu görülmektedir. Genel anlamda olumlu ruh sağlığı ve genel mutluluğu ifade eden iyi oluşun, önemli kavramlarından biri öznel iyi oluştur. Öznel iyi oluş, bireyin yaşamını bütüncül bir şekilde nasıl anlamlandırıldığı ile ilgilidir. Yaşantıya dair olumlu değerlendirmenin fazlalığı ve değerlendirmenin birey tarafından yapılması, yani öznel olması önemli kriterler olarak görülmektedir. Öznel iyi oluş kavramı ile beraber yaşam doyumu, olumlu ve olumsuz duygulanım ve yaşam alanlarından alınan doyum bileşenlerini de ele almak gerekmektedir. Olumlu duygulanımın sıklığı ve yoğunluğu ile beraber olumsuz duygulanımın azlığı da son derece önemlidir. Ayrıca öznel iyi oluşun diğer bileşenlerinden olan yaşam doyumu, şuana kadarki yaşantının bütüncül değerlendirilmesinden oluşurken; yaşam alanlarından alınan doyum bileşeni ise aile, evlilik, iş ve arkadaş gibi alanlardan alınan doyumu ifade etmektedir. Bütün bu bileşenlerin beraber değerlendirilmesi ile öznel iyi oluş düzeyi belirlenmektedir.

Özellikle ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerini ve bu düzeyleri etkileyen etmenleri belirleyip buna yönelik çalışmaların yapılması, gelişim dönemleri arasında önemli bir yere sahip olan ergenlik dönemi için kritik hale gelmektedir. Alan yazında ergen öznel iyi oluşunda önemli etkiye sahip alanlar; ailesel faktörler, özsaygı, öz-yeterlilik, algılanan sosyal destek ve akademik başarı olarak belirtilmiştir. Öznel iyi oluş bazı demografik değişkenlerle ortaya koyulduğunda; öz anne-baba ile yaşayan ergenlerin tek ebeveyniyle ya da üvey ebeveyniyle yaşayanlara göre öznel iyi oluşunun daha yüksek olduğu, üst sosyo-ekonomik gelire sahip ergenlerin öznel iyi oluşunun orta ve düşük sosyo-ekonomik gelire sahip olanlara göre de yüksek olduğu yönündedir. Ayrıca akademik başarı ile beraber öznel iyi oluşun da arttığı bilinmektedir. Bununla beraber öznel iyi oluş ile sınıf düzeyi, cinsiyet ve anne-baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı yönünde araştırma sonuçları mevcuttur.

Öznel iyi oluşu etkileyen faktörlerden biri olan ailesel etmenlerin, öznel iyi oluş üzerinde önemli bir paya sahip olduğu ve bununla beraber algılanan ebeveyn çatışmalarının da dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Araştırmanın diğer değişkeni ebeveyn çatışma algısıdır ve ebeveyn çatışmaları, çatışma özelliklerine bağlı olarak çocukta birtakım sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Çatışmanın sıklığı, yoğunluğu, içeriği ve nasıl çözümlendiği çatışmanın özelliklerini ortaya koyar ve aynı zamanda çatışmanın çocuk tarafından yıkıcı ya da fayda sağlayıcı olarak algılanması konusunda da belirleyiciliğe sahiptir. Örneğin; çatışmanın sağlıklı bir şekilde çözümlenememesine şahit

olan çocuk, kendi ilişkilerinde de yapıcı çatışma çözme becerilerine sahip olamamaktadır. Ayrıca çatışma sıklığının ve yoğunluğunun artması, çocukta uyum problemleri gibi olumsuz sonuçları ortaya çıkarabilmektedir. Böylece ebeveyn çatışmasının sonuçlarını daha iyi açıklayabilmek adına, çatışmanın çocuk tarafından nasıl algılandığını ortaya koymak önemli hale gelmektedir. Öyle ki kritik gelişim dönemlerinden olan ergenlik döneminde çatışmaların ne düzeyde algılandığı ve bununla birlikte ergenin bu durumu kendi dünyasında nasıl anlamlandırıldığına, yani öznel iyi oluşuna dair etkinin incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Özetle, aile içi birliğin sağlanıyor olması ve ebeveynlerden gereken desteğin alınıyor olmasının ergenin iyi oluşu üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda, ebeveyn çatışmasının stres kaynağı haline gelmesi ve öznel iyi oluşu olumsuz yönde etkilemesi daha anlaşılır hale gelmektedir. Bununla ilgili literatür, yüksek düzeyde çatışmaya maruz kalan ergenlerin, ebeveynlerin boşanması ya da ayrılmasından sonra iyi oluşlarının yükseldiği yönündedir.

Çalışmanın bir diğer değişkeni olan öz-yeterlilik, bir eylemi gerçekleştirebilmeye dair öznel yargı ya da inanç olarak ifade edilmektedir. Yani bireyin motive edici ve zorluklarla başa çıkabilme konusunda harekete geçirici bir faktördür. Öyle ki öz-yeterlilik inancı bireylerin kendilerine yüksek hedefler belirlemelerini ve başarısızlık karşısında tekrardan eyleme geçebilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca öz-yeterlilik inancının başarı konusunda yetenekten ziyade belirleyiciliği olduğu, genel olarak stresli olaylar karşısında kaygı ve endişeyi azalttığı yönünde alanyazında çalışmalar mevcuttur. Özellikle ergenlerin dönemsel değişimleri göz önünde bulundurulduğunda; akademik, sosyal ve duygusal alanlardaki öz-yeterliliğin olumlu sonuçlar açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar, öz-yeterliliğin ergenlerin psikolojik belirti gösterme durumunu etkilediğini vurgulamaktadır. Ayrıca öz-yeterliliğin pozitif düşünme ve öznel iyi oluşu hem anlık hem de iki yıl süreyle etkilediği bilinmektedir. Özetle öz-yeterliliğin ergenlerin öznel iyi oluşu üzerinde önemli etkiye sahip kavramlardan biri olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de ergen öznel iyi oluşu çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığı gözlemlenmektedir. Özellikle de ebeveyn çatışma algısının yine yeterli olmayan bir literatürle patoloji ile ilişkili kavramlarla ortaya konulmuş, ancak yurt içi literatüründe iyi oluş hatta pozitif psikoloji üzerindeki etkileri ortaya koyan bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

3. YÖNTEM

3. 1. Araştırma Modeli

Nicel araştırma yaklaşımına göre yapılan bu çalışma, korelasyon ve nedensel karşılaştırma yöntemine uygun olarak yapılmıştır. Korelasyonel araştırmalar, betimsel araştırmaların bir türü olan iki ya da daha fazla değişken arasındaki mevcut ilişkiyi ortaya koyan çalışmalardır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Nedensel karşılaştırma araştırmaları ise, çeşitli insan grupları arasındaki mevcut farklılıkların sebeplerini veya sonuçlarını saptamaya çalışır (Fraenkel vd., 2012). Bu yöntemlerin her ikisi de değişkenlere herhangi bir müdahalede bulunulmaksızın ilişkiyi ortaya koymaya çalıştığı için bu yöntemlerle neden sonuç ilişkisi kesin olarak belirlenemez.

3. 2. Araştırma Grubu

Araştırmayı oluşturan grup, tesadüfi olmayan amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ve aynı zamanda işgücünden, zamandan ve maddiyattan tasarruf etmeyi sağlayan (Fraenkel vd., 2012) uygun örnekleme göre belirlenmiştir. Uygun örnekleme, kolayca ulaşılabilen bir örneklemin seçilip verilerin bu kişilerden toplanmasını ifade etmektedir. Bu yöntemin sağladığı avantajların yanında, yeterli düzeyde zengin verinin toplanması konusunda dezavantaja sahiptir (Fraenkel vd., 2012).

Bu araştırma grubunu İstanbul'da öğrenim gören 615 (Kadın= 307, %49.9, Erkek= 299, %48.6, Belirtmeyen= 9, %1.5) ergen oluşturmaktadır. Öğrencilerin 384'ü (%62.4) ebeveynlerinin tutumlarını güven verici, destekleyici-hoşgörülü olarak algılamaktadır. Ailelerin çoğunluğu (244, %39.7) orta düzeyde aylık gelire sahiptir. Ebeveynle yaşama durumu incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının (547, %88.9) her iki ebeveyniyle beraber yaşadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin genel yaş ortalaması 14.77 (SS= 1.76, En Düşük= 11; En Yüksek=19) dir. Araştırma grubuyla ilgili diğer tanımlayıcı bulgular Tablo 1'de özetlenmektedir.

Tablo 1. Araştırma Grubuna Ait Bazı Tanımlayıcı Bulgular

Değişken	Faktör	f	%	
Cinsiyet	Kadın	307	49.9	
	Erkek	299	48.6	
Ebeveyn Tutumu	Baskıcı ve Otoriter	37	6	
	Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü	384	62.4	
	Dengesiz ve Kararsız	52	8.5	
	İlgisiz ve Kayıtsız	11	1.8	
	Koruyucu	94	15.3	
Aylık gelir	Düşük	197	32	
	Orta	244	39.7	
	Yüksek	141	22.9	
Ebeveynle Yaşama Durumu	Ebeveynler ile Yaşama	547	88.9	
	Tek Ebeveyn ile Yaşama	64	10.4	
Yaş	Ortalama	SS	Min.	Mak.
	14.77	1.76	11	19

* Cinsiyet, ebeveyn tutumu, aylık gelir, ebeveynle yaşama durumu ve yaş değişkenlerinde kayıp veri bulunmaktadır.

3. 3. Verilerin Toplanması

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu

Konuyla ilgili alan yazın taraması sonucu, araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan demografik bilgi formu kullanılmıştır. Toplam 5 sorudan oluşan formda cinsiyet, yaş, ebeveyn tutumu, ebeveynle yaşama durumu ve aylık gelir değişkenleri sorgulanarak katılımcılar hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

3. 3. 1. 2. Ergen Öznel İyi Oluşu Ölçeği

Öznel İyi Oluş Ölçeği, ergenlerin yaşamın çeşitli alanlarındaki doyumlarını ve olumlu duygulanımlarını ölçmek amacıyla Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 4 alt faktörden oluşmaktadır: aile ilişkilerinde doyum (1, 2, 3 ve 4. maddeler), yaşam doyum (9,10 ve 11. maddeler), olumlu duygular (12,13 ve 14. maddeler) ve önemli kişilerle ilişkilerde doyum (5, 6, 7, 8). Toplam 15 maddeden oluşan ölçek, alt boyutlarının yanında toplam puanı da vermektedir. Ölçekten elde edilen toplam puanın yüksek olması, bireyin öznel iyi oluş düzeyinin de yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Dörtlü Likert tipi olan ölçek “kesinlikle katılmıyorum” (1), “katılmıyorum” (2), “katılıyorum” (3), “tamamen katılıyorum” (4) şeklinde puanlanmaktadır.

Ölçeğin geçerlik çalışması kapsamında yapılan faktör analizinde, ölçeğin toplam varyansının % 61.64'ünü açıklamaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik değeri .87, Sperman–Brown değeri ise .83'tür. Ayrıca bu çalışmanın örneklemini için de ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve .85 olarak bulunmuştur.

3. 3. 1. 3. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği

Grych ve Fincham (1992) tarafından çocukların ebeveynlerinin çatışmasını nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla geliştirilen “Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği (Children’s Perception of Interparental Conflict Scale)” Ulu ve Fıfıloğlu (2004) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Türkçe’ye uyarlanmış formunda 35 soru vardır ve çatışma özellikleri (1, 7, 11, 14, 19, 24, 4, 9, 25, 27, 31, 2, 8, 15, 20, 28, 33), tehdit (5, 12, 17, 23, 29, 32, 10, 22, 35) ve kendini suçlama (3, 16,21, 26, 6, 13, 18, 30, 34) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanmış çocuk formu “Doğru” “Bazen/Biraz Doğru” ve “Yanlış” şeklindedir. “Doğru” 2 puan, “bazen – biraz doğru” 1 puan ve “yanlış” 0 olarak puanlanmaktadır. Ölçekte ters puanlanan maddeler: 1, 2, 6, 9, 15, 19, 20, 25, 28, 34’tür. Ölçeğin her bir boyutundan alınan yüksek puanlar olumsuzluğa ve katılımcıların anne-baba çatışmasını olumsuz algıladıklarını işaret etmektedir. Yani çatışma özellikleri alt ölçeğinin yüksek puanda olması, çocuğun çatışmayı daha şiddetli algıladığını; tehdit alt ölçeği puanının yüksekliği, çatışmadan dolayı çocuğun fazla düzeyde tehdit algıladığı ve kendini suçlama alt ölçeğinin yüksek skorları, çocuğun kendini daha fazla suçladığını göstermektedir.

Özgün ölçek formunun iç tutarlılık katsayıları .78 ve .90 arasında değişkenlik göstermektedir. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanan formunda “tehdit”, “çatışma özellikleri” ve “kendini suçlama” alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .78, .84 ve .77 olarak bulunmuştur (Ulu ve Fıfıloğlu, 2004). Ölçeğin iki haftalık test-tekrar test tutarlılığı Ulu ve Fıfıloğlu (2004) tarafından .88, .77 ve .77 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 9-12 yaş grubu için geliştirilmiş olsa da, farklı yaş gruplarıyla (13-14) yapılan çalışmalar sonucunda geçerli ve güvenilir olduğu ortaya koyulmuştur (Bickham ve Fiese, 1997). Ayrıca bu çalışmanın örneklemini için de ölçeğin güvenilirlik işlemleri yapılmış olup Cronbach alpha katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

3. 3. 1. 4. Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği

Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği, Muris (2001) tarafından ergenlerin öz-yeterliklerini incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin sosyal, akademik ve duygusal olmak üzere üç alt boyutu vardır. 14-17 yaş aralığı için geliştirilen ölçek, toplam 21 maddeden

oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Telef ve Karaca (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çocuklar için Öz-yeterlik Ölçeği "1 = hiç", "5 = çok iyi" değerlerini alan beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçek toplam öz-yeterlik puanını da vermektedir ve puanların yüksek olması öz-yeterlik düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçekten elde edilen maksimum puan 105 iken en düşük puan 21'dir.

Ölçeğin iç tutarlık katsayıları ölçek geneli için .86 elde edilirken, "akademik" alt boyut için .84, "sosyal" alt boyut için .64, "duygusal" alt boyut için .78 elde edilmiştir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları .75 ile .89 arasında değişiklik göstermiştir. Ölçüt-bağımlı geçerliğini ölçmek için "Genel Öz-yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır (Telef ve Karaca, 2012). Ölçeğe ait ikinci çalışmayı yine Muris (2002), 596 öğrenci ile Belçika'da 12-19 yaş aralığını kapsayan bir çalışmayla ortaya koymuştur. Bu çalışma sonucunda, Cronbach alfa katsayısı genel öz-yeterlik için .90, "akademik" alt boyut için .84, "sosyal" alt boyut için .82, "duygusal" alt boyut için .86 ortaya koyulmuştur (Muris, 2002). Ayrıca bu araştırmanın örnekleme için ölçekten elde edilen Cronbach alfa değeri .87 olarak bulunmuştur.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Veri toplama aracı olarak belirlenen; "Kişisel Bilgi Formu", "Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılayışı Ölçeği", "Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği" ve "Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği" için uyarlayan araştırmacılardan gerekli olan izinler alınmıştır. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden Etik Kurul İzni'nin alınmasıyla beraber İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden de uygulama izni alınmıştır. Belirlenen okulların idarecileri ve psikolojik danışmanlarıyla irtibata geçilerek araştırmaya dahil edilecek uygun sınıflar ve uygun zamanlar belirlenmiştir. İstanbul'da belirlenen okullarda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. sınıflarında öğrenim görmekte olan 615 ortaokul ve lise öğrencisine araştırma gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere çalışmanın amacı ve önemi aktararak, samimi yanıtlar vermelerinin gerekliliği ve kimliklerini belirtmelerinin gerekmediği yönünde hatırlatmalar yapılarak ölçme araçları araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Uygulama sınıf ortamında tek oturumda gerçekleştirilmiş ve öğrencilerin ölçme araçlarını cevaplandırmaları yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

3. 4. Verilerin Analizi

Analiz aşamasında SPSS programının 23.0 versiyonu kullanılmıştır. Analize başlamadan önce basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılarak, verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı test edilmiştir. Normal dağılım gösteren durumlarda parametrik, normal dağılım göstermeyen durumlarda ise parametrik olmayan teknikler kullanılmıştır.

Analiz sonuçları ebeveyn tutumu hariç diğer değişkenlerin normallik dağılımına uygun olduğu yönündedir. Veri analiz teknikleri olarak; Çoklu Regresyon Analizi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, Bağımsız gruplar t testi, ANOVA ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Bulgularda öncelikle değişkenlerin normal dağılıma uygun olup olmadığı basıklık ve çarpıklık değerleri ile test edilmiş, değişkenlerin -2 ile +2 arasında değiştiği ve normallik dağılımının sağlandığı elde edilmiştir (George ve Mallery, 2010). Araştırma değişkenlerinin normallik dağılımına ilişkin tanımlayıcı bilgileri Tablo 2' de özetlenmiştir.

Tablo 2. Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	n	En Düşük	En Yüksek	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Öznel İyi Oluş	612	1.93	4.00	3.23	.43	-.37	-.24
Ebeveyn Çatışma Algısı	612	.00	1.53	.43	.30	1.07	.91
Öz-yeterlik	612	1.00	5.00	3.32	.65	-.03	.02
Yaş	612	11	19	14.77	1.77	-.20	-.67

4. 1. Öznel İyi Oluşun Yordanmasına İlişkin Bulgular

Öznel iyi oluş üzerinde çatışma algısı, öz-yeterlik ve yaş değişkenlerinin rolü çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir. Regresyon analizi yapılmadan önce, bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin yüksek olması ($r=.90$ ve üzeri) olarak ifade edilen çoklu doğrusal bağlantı problemini (Pallant, 2016) belirlemeye yönelik olarak değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Tablo 3'te incelenen bu ilişkinin en yüksek $.51$ olduğu, bağımsız değişkenler arasında ise bu katsayının $.32$ 'yi geçmediği görülmüştür. Bu durum kurulan modelde çoklu doğrusal bağlantı probleminin olmadığını göstermektedir.

Tablo 3. Öznel İyi Oluş ile Çatışma Algısı, Öz-yeterlik ve Yaş Değişkenleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	1	2	3	4
1. Öznel İyi Oluş	1	-.41**	.51**	-.12**
2. Çatışma Algısı		1	-.32**	.12**
3. Öz-yeterlik			1	-.18**
4. Yaş				1

*= $p < .05$, **= $p < .01$

Yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya konmasının ardından çoklu doğrusal regresyon analizi ile Tablo 4'teki bulgular elde edilmiştir. Kurulan bu çoklu regresyon analizi modelinin anlamlı olduğu ($F_{3,608}=102.25$, $p < .01$) ve Durbin- Watson testi ile oto korelasyon durumu incelenmiş, çıkan değerin (1.939) beklenen sınır değerleri (1.5-

2.5) arasında olduğu görülmüştür (Küçülsille, 2010). Algılanan ebeveyn çatışması, öz-yeterlik ve yaş olarak seçilen yordayıcı değişkenlerin ölçüt değişken olan öznel iyi oluşu açıkladığı varyans %33'tür ($R^2 = .335$, $\Delta R^2 = .332$).

Tablo 4. Öznel İyi Oluşun Yordanması

Model	R	R ²	ΔR^2	TSH	Değişim İstatistikleri			
					ΔR^2	ΔF	df ₁	df ₂
1	.57	.33	.33	.35	.33	102.25	3	608

p< .01 TSH= Tahmini Standart Hata

Tablo 5'te görüldüğü üzere, ebeveyn çatışma algısı ve öz-yeterlik değişkenleri bağımlı değişken olan öznel iyi oluşa ait varyansın açıklanmasında anlamlı düzeyde katkı sağlamaktadır. Bu değişkenlerin yordayıcılık gücü ebeveyn çatışma algısı ($\beta = -.28$, $p < 0.01$) ve öz-yeterlik ($\beta = .42$, $p < 0.01$) şeklindedir. Yaş değişkeninin ($\beta = -.01$, $p > .05$) modele anlamlı katkısının olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 5. Çoklu Regresyon Modelinde Öznel İyi Oluşu Açıklayan Katsayılar

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standart Katsayılar	t	p	
	B	SH	β			
1	Sabit	2.53	.16	-	15.90	.00
	Ebeveyn Çatışma Algısı	-.41	.05	-.28	-8.06	.00
	Öz-yeterlik	.28	.02	.42	11.85	.00
	Yaş	-.01	.01	-.01	-.40	.68

SH= Standart Hata

4. 2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Farklılıklar

Öznel iyi oluşun demografik değişkenlere göre farklılıklarını belirtmeye yönelik ele alınan ilk değişken katılımcıların cinsiyetleridir. Cinsiyet değişkeni ile öğrencilerin öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla bağımsız t testi yapılmıştır. Tablo 6'da belirtilen analiz sonucu, kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($t = -.78$, $sd = 604$, $p > 0.05$).

Tablo 6. Öznel İyi Oluşun Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumu

Değişken	Cinsiyet	n	Ort.	SS	sd	p	t
Öznel İyi Oluş	Kadın	307	3.22	.44	604	.43	-.78
	Erkek	299	3.24	.42			

4. 3. Aylık Gelir Değişkenine İlişkin Farklılıklar

Katılımcıların öznel iyi oluş düzeyinin ailenin aylık gelirine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla ANOVA yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 7'de özetlenmiştir. Tablo incelendiğinde öznel iyi oluşun ailenin aylık gelirine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır ($F_{2,579} = 1.69, p > .05$).

Tablo 7. Öznel İyi Oluşun Aylık Gelire Göre Farklılaşma Durumu

	KT	sd	KO	F	p	
Öznel İyi Oluş	Gruplar Arası	.63	2	.31	1.69	.18
	Gruplar İçi	107.58	579	.19		
	Toplam	108.21	581			

KT= Kareler Toplamı, KO= Kareler Ortalaması

4. 4. Ebeveynle Yaşama Durumuna İlişkin Farklılıklar

Öznel iyi oluşun ebeveynle yaşama durumuna göre farklılıklarını ortaya koymaya yönelik bağımsız *t* testi yapılmış, sonuçlar Tablo 8'de belirtilmiştir. Yapılan analizler, tek ebeveynle yaşayan öğrenciler ile ebeveynleri ile yaşayan öğrencilerin öznel iyi oluş puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir ($t=1.03, sd=609, p > .05$).

Tablo 8. Öznel İyi Oluşun Ebeveynle Yaşama Durumuna Göre Farklılaşma Durumu

Değişken	Ebeveynle Yaşama Durumu	n	Ort.	SS	sd	p	t
Öznel İyi Oluş	Tek Ebeveynle Yaşama	64	3.18	.38	609	.30	1.03
	Ebeveynler ile Yaşama	547	3.24	.43			

4. 5. Ebeveyn Tutumları Değişkenine İlişkin Farklılıklar

Öznel iyi oluşun ebeveyn tutumlarına göre farklılaşma durumu Kruskal Wallis ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 9'da belirtilmiştir. Öznel iyi oluşun ($X^2 = 87.87, p = .000$) ebeveyn tutumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Farkın kaynağını belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalar yapılmış ve sonucunda ebeveyn tutumu; güven verici, destekleyici ve hoşgörülü (medyan=333) olan öğrencilerin öznel iyi oluş puanlarının ebeveynleri baskıcı ve otoriter ($U=3260, Z=-5.44, p=.00 < .005$), dengesiz-kararsız ($U=3918, Z=-7.12, p=.00 < .005$), ilgisiz-kayıtsız ($U=1276, Z=-2.24, p=.02 < .005$) ve koruyucu ($U=11966, Z=-5.07, p=.00 < .005$) olanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca ebeveyn tutumlarını koruyucu (medyan=237) olarak algılayan

ergenlerin, öznel iyi oluş düzeyinin dengesiz-kararsız ($U=1846.500$, $Z=-3.856$, $p=.00<.005$) olarak algılayanlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. Öznel İyi Oluşun Ebeveyn Tutumlarına Göre Farklılaşma Durumu

Değişken	Gruplar (Ebeveyn Tutumları)	N	Sıra Ortalaması	X^2	sd	p	Farkın kaynağı
Öznel İyi Oluş	a.Baskıcı ve Otoriter	37	107.11	87.87	4	.000	b>a,c,e e>c
	b. Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü	384	221.01				
	b.Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü	384	234.30				
	c. Dengesiz ve Kararsız	52	101.85				
	b. Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü	384	200.18				
	d.İlgisiz ve Kayıtsız	11	122.05				
	b. Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü	384	255.34				
	e. Koruyucu	94	174.80				
	c. Dengesiz ve Kararsız	52	59.44				
	e. Koruyucu	94	81.28				
	Toplam	578					

5. TARTIŞMA

5. 1. Öznel İyi Oluşun Açıklanması

Araştırmanın temel amacı; ergenlerin öznel iyi oluşlarını açıklamada algılanan ebeveyn çatışması, öz-yeterlik ve yaş değişkenlerinin yordayıcı rollerinin incelenmesinden oluşmaktadır. Bu doğrultuda elde edilen verilerden ilki algılanan ebeveyn çatışmasının ergenlerin öznel iyi oluş düzeyini anlamlı düzeyde yordadığıdır. Yani ebeveyn çatışmasının yüksek algılanmasının öznel iyi oluşu negatif yönde açıkladığı yorumu yapılabilir. Literatür incelendiğinde ebeveyn çatışmasının öznel iyi oluşa etkisini ele alan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların ise yoğunlukla saldırganlık (Kinsfogel ve Grych, 2004; Shelton ve Harold, 2007), depresyon (Davies ve Lindsay, 2004), uyum ve davranış problemleri (Abalı, Onur, Gürkan, Çelik ve Tüzün, 2006; Ercan, 2008; Grych ve Finchman, 1990; Koss vd., 2011; Öztürk ve Uluşahin, 2008; Savi, 2008) ile algılanan ebeveyn çatışması ilişkisini ortaya koymaktadır. Bahsedilen bu çalışmalar sonucunda ise pozitif yönde bir ilişkiden söz edilmiştir. Ortaya çıkan psikopatolojinin yanı sıra ebeveyn çatışmasına maruz kalan ergenin kendi yaşamını nasıl değerlendirdiği, ne düzeyde yaşam doyumuna sahip olduğu ve yine ne düzeyde olumlu duygulara sahip olduğunun ortaya koyulması gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla bu çalışmadan elde edilen veriler, sınırlı sayıda olan öznel iyi oluş çalışmalarını (Amato vd., 1995; Jekielek, 1998; Shek, 2000) destekler niteliktedir. Amato ve diğerleri (1995) ebeveyn çatışmasının çocuğun iyi oluşunu olumsuz etkilediğini ortaya koymakla beraber, boşanmanın hemen ardından bu çocukların iyi oluş düzeylerinin arttığı belirtilerek bu durumun önemine vurgu yapılmışlardır. Literatür taramaları sonucunda ergenin ailesel ihtiyaçlarının; tutarlı, uyumlu ve huzurlu bir aile ortamıyla beraber, anlaşıldığını hissetmek, aileyle birlikte etkinlikte bulunmak ve sağlıklı ilişki kurmak olduğu görülmektedir (Eryılmaz, 2011). Bu durum ebeveyn çatışmasına maruz kalan bir ergenin, bahsedilen bu ihtiyaçlarının karşılanamayacağını ve böylece ergenin yaşamı bir bütün olarak olumlu değerlendiremeyeceğini, yani yüksek öznel iyi oluşa sahip olamayacağını düşündürmektedir.

Bu araştırmanın bulgularına göre ergenlerin öznel iyi oluş düzeylerinin artmasında, öz-yeterlik puanlarının öznel iyi oluşa pozitif yönde anlamlı düzeyde bir yordayıcılığı olduğu görülmektedir. Literatürde öz-yeterliğin öznel iyi oluş üzerindeki anlamlı etkisini ortaya koyan pek çok araştırma sonucu (Caprara vd., 2006; Cicognani, Albanesi ve Zani, 2008; İkiz ve Telef, 2013; Telef ve Ergün, 2013; Tong ve Song, 2004) bu bulguyu

destekler niteliktedir. Kişisel bir kaynak olarak ifade edilen öz-yeterlik inancının bireyin öznel değerlendirmelerini önemli düzeyde etkilediği bilinmektedir. Ayrıca öz-yeterlik inancı problem çözme becerilerini de etkili hale getirdiğinden (Bandura, 1977) öz yeterlik inancı yüksek olan ergenlerin stres verici durumlarla baş edebilmesinin daha kolay olabileceği yorumu yapılabilir. Ergenlik döneminde akran ilişkilerinin yeri düşünüldüğünde; ergenin kendini sosyal anlamda yeterli hissediyor olması, yalnızlık ve uyumsuzluk yaşamayıp, sağlıklı bir arkadaşlık ilişkisi sürdürerek olumlu duygulara sahip olabileceği de düşünülmektedir. Böylece öz-yeterlik inancı, bireyin ergenlik dönemindeki değişimlerle baş etmesini kolaylaştırıcı bir etmen olarak ele alınabilir.

Araştırmada kurulan modelin son yordayıcı değişkeni yaştır ve elde edilen bulgular yaşın modele anlamlı düzeyde katkı sağlamadığını göstermektedir. Yani yaş arttıkça öznel iyi oluş düzeyinde anlamlı bir değişim yaşanmamaktadır. Yaş ile öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki olmadığını gösteren destekleyici nitelikte farklı araştırmalar da mevcuttur (Medley, 1980; Şahin ve Karabeyoğlu, 2010; Topuz, 2013). Bazı araştırmacılar ise (Eryılmaz ve Ercan, 2011; Harry, 1976) yaşa vurgu yapmak yerine, farklılığın yaşam evreleri arasında olabileceğine odaklanarak yaşam evreleri arasındaki farklılığı ortaya koymaya çalışmışlardır. Eryılmaz ve Ercan (2011) 14-17, 19-25 ve 26-45 yaş aralıklarıyla yürüttükleri çalışmada 19-25 yaş grubunun daha düşük öznel iyi oluşa sahip olduğunu belirtmişlerdir. Her yaş döneminin ihtiyaçları birbirinden farklı olduğundan dolayı farklılığı yaş dönemleri arasında aramak daha manidar görülmektedir. Bu çalışmada farklılığın olmayışı, farklılığın ergenlik dönemi içinde aranmış olmasıyla açıklanabilir. Ayrıca ilk ergenlik dönemi itibarıyla öğrencilerin, aile ve çevrenin desteği ile biyolojik, psikolojik ve sosyal alanlardaki değişimlere uyum sağlayabildikleri, böylece öznel iyi oluş düzeylerinde farklılık yaşanmadığı düşünülebilir. Yaşın artmasıyla akademik anlamda daha yoğun çabaya ihtiyaç duyulduğu ve öğrencinin kendisiyle beraber ailesinin de beklentilerinin artmasına karşın, aileden ve çevreden alınan desteklerin uyumu arttırdığı söylenebilir.

5. 2. Öznel İyi Oluş ile Bazı Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılan analizler sonucunda, ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri ve bazı demografik değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı, bazı değişkenler açısından ise farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu değişkenlerden ilk olarak öznel iyi oluşun cinsiyet ile ilişkisi ele alınmıştır. Analizler sonucunda, cinsiyet ile öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Bu bulgu literatürde lise öğrencileri ile yapılan birçok çalışmanın bulguları ile aynı doğrultudadır (Katja, Paivi, Marja-Terttu ve Pekka, 2002; Özen, 2005; Tong ve Song, 2004). Yine ön ergenlik dönemindeki 7. ve 8. sınıf öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da öznel iyi oluş konusunda cinsiyet açısından

anlamli bir farklıliğin tespit edilememesi (Mahon, A. Yarcheski ve T. Yarcheski, 2005), araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. Bu bulgulardan farklı olarak; lise ve üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalar sonucunda, erkeklerin öznel iyi oluşunun daha yüksek olduğunu gösteren araştırma bulgularının yanı sıra (Ben-Zur, 2003; Saföz-Güven, 2008) kız öğrencilerin öznel iyi oluşlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalara da rastlanılmaktadır (Deswal ve Sanhi, 2015; Reisoğlu, 2014; Sezer, 2010). Bu araştırmanın cinsiyet açısından sonuçlarıyla birlikte, diğer bazı araştırmaların bulgularının da birbirinden farklılık gösterdiği gözlenmektedir. Bu araştırmada elde edilen, ergenlerde öznel iyi oluşun cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusu, toplumsal cinsiyet rollerindeki değişimle ve örneklemin seçildiği bölge ile (İstanbul) açıklanabilmektedir. Her ne kadar örneklem kozmopolit bir şehirden alınmış olsa da, ülkemizde özellikle geçmiş yıllarda daha fazla hakim olan genel aile yapısı, kız çocuklarının daha korumaya muhtaç olduğudur. Dolayısıyla erkeklere daha fazla özgürlük tanınıyor olma durumunun eskiye oranla azaldığı ergenlerin cinsiyet açısından öznel iyi oluşta anlamlı olmayan farklılıkların nedeni olarak düşünülebilir. Günümüzde cinsiyet ayrımının azaldığı ve eğitim imkânlarından kadın ve erkeklerin aynı oranda yararlandığı göz önünde bulundurulduğunda, cinsiyet ile öznel iyi oluş arasında anlamlı bir farklılığın olmayışı daha iyi anlaşılabilir. Yine araştırmanın örneklemini dikkate alındığında, aynı şartlarda öğrenim gören kız ve erkek ergenlerin benzer gelişim dönemlerine sahip olması ve kültürel paylaşımlarla birbirlerini etkilemelerinin bir sonucu olarak farklılığın olmadığı düşünülebilir.

Bu araştırma sonucunda, ergenlerin öznel iyi oluş puan ortalamalarının aile geliri düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu çalışma alanyazında benzer yaş grubundaki ergenlerle yapılan çalışmalarda (Çakır, 2015; Reisoğlu, 2014; Topuz, 2013) elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Destekleyici bu çalışmalar gelir düzeyi ve öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koymuştur. Ancak gelir düzeyinin öznel iyi oluşla düşük düzeyde ilişkiye sahip olduğunu (Diener vd., 2003), orta ve yüksek düzeyde gelire sahip olan üniversite öğrencilerinin düşük gelirliilere göre öznel iyi oluşlarının daha yüksek olduğunu (Kermen, 2013; Tuzgöl-Dost, 2010) ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Gelir düzeyinin bireyin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesinde böylece yaşam standartlarını ve bulunulacak etkinliklerin çeşitliliğinin artmasında önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla ailelerin yüksek gelire sahip olması, çocukların daha kaliteli okullarda okuyabilmesi gibi onların temel ya da üst düzey ihtiyaçlarını karşılayabilme konusunda daha çeşitli imkânlar sunabilmeyi sağlamaktadır. Ergenlik dönemi için düşünüldüğünde, ergenin çevresinden gelebilecek ilgi, onaylanma ve beğenilme arzusunu doyurabilmeye yönelik kullanacağı materyal ve

imkânların fazla olması öznel iyi oluşunun yükselmesine neden olabilir. Ancak bu çalışmada gelir düzeyleri arasında öznel iyi oluşa göre anlamlı farklılığın bulunmaması, bireyin ihtiyaçlarını gelirin göre belirleyip beklentilerini ona göre düzenleyebilmesi ve gelirin arttıkça buna bağlı olarak beklentilerin de arttığı, dolayısıyla gelire göre düzenlenen yaşam koşullarının öznel iyi oluşa etki etmediği söylenebilir. Ayrıca gelirin öznel iyi oluşu hem etkilediği hem de etkilemediği yönündeki bulguların olması, gelirin tek başına öznel iyi oluş üzerinde çok güçlü etkilerinin olmadığı da söylenebilir.

Aile yapısının ergenlerin öznel iyi oluş düzeyi üzerindeki etkisi dikkate alındığında, bu çalışmada ele alınan sosyodemografik değişkenlerden bir diğeri olan ebeveynle yaşama durumunun da öznel iyi oluşu etkilemesi beklenmekteydi. Ancak bu çalışmadan elde edilen bulgular ebeveynle yaşama durumu ile ergenin öznel iyi oluşu arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı yönündedir. Diener ve diğerleri (2003) ve Kartal (2013) ebeveynle yaşama durumunun, öznel iyi oluşa anlamlı bir etki etmediğine dair elde ettikleri araştırma sonuçları, bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Emery'ye (2012) göre, çatışma yaşamadan ayrılığa şahit olan bir çocuk, çatışmayla büyüyen bir ailenin çocuğundan daha fazla işlevsellik göstermektedir. Çatışmaya şahit olmadan ayrılık sürecinden çıkan çocuklar işlevselliğini kaybetmemektedir (Emery, 2012). Öyle ki tek ebeveynli çocukların ailelerinden ilgi ve sevgi görebildiklerini de bildirdikleri bilinmektedir (Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü [ATHGM], 2011). Ebeveynlerin boşanması, anne ya da babanın vefatı, ebeveynlerden birinin çeşitli nedenlerden dolayı ayrı bir evde yaşıyor olmasını kapsayan ebeveynle yaşama durumu; Dikkatleri ergenlik döneminde yoğun olarak hissedilen aile desteği ihtiyacının ne düzeyde karşılandığına çekmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın sonucu tek ebeveyniyle yaşayan çocuğun; her daim ihtiyacı olan sevgi, iletişim ve ilgiyi karşılama konusunda tek ebeveynin de yeterli olduğunu ya da ebeveynler ayrı iken de bu ihtiyacı tutarlı tutumlarla karşılayabileceklerini düşündürmektedir. Bunun nedeni ergenlerin mutluluğu anne ve babasıyla beraber yaşamaktan çok, sevgi ve ilgi görmekte aradıkları şeklinde yorumlanabilir.

Bu çalışmada ailelerini “demokratik-güven verici” olarak algılayan ergenlerin, “baskıcı-otoriter”, “dengesiz-kararsız”, “koruyucu ve ilgisiz-kayıtsız” algılayanlara göre daha yüksek öznel iyi oluşa sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Ayrıca ebeveynlerini “koruyucu” olarak algılayanların öznel iyi oluş düzeylerinin, “dengesiz-kararsız” olarak algılayanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu da bulgular arasındadır. Ergenlerin öznel iyi oluş puanları sıralandığında; en yüksek puana sahip olanların aile tutumunu demokratik olarak algılayanlar olduğu, sonrasında koruyucu tutum, ardından ilgisiz-kayıtsız tutum, dördüncü sırada otoriter tutumun izlediği, dengesiz-kararsız tutumun ise en düşük öznel iyi oluş puanlarına sahip olduğu bulunmuştur. Bu bulgular, aile içi ilişkilerin öznel iyi oluşu

etkilediğine dair araştırmaları desteklemektedir (Chou, 1999). Hatta Eryılmaz (2012a) ergenlerle yaptığı çalışmasında; demokratik ve izin verici ebeveyn tutumunun, olumlu iletişimin ve birlikte etkinlikte bulunmanın öznel iyi oluşu yükselttiğini ortaya koymuştur. Yine Kulaksızoğlu'na (1989) göre, ergenlerinin annelerinin demokratik tutum gösteriyor olması ergenlerin genel sorunları daha az gösterdiği anlamına gelmektedir. Yine demokratik anne baba tutum puanları arttıkça benlik saygısı (Aktaş, 2011) ve kendini kabul düzeyi puanlarının da arttığı bilinmektedir (Karabeyeser, 2013). Bu çalışmanın bulgusunu destekleyici nitelikteki çalışmalara bakıldığında; ebeveyn tutumlarını demokratik-hoşgörülü algılayan niversite ğrencilerinin öznel iyi oluşlarının ihmalkâr ve otoriter algılayan akranlarına göre daha yüksek bulunduğu görülmektedir (zkan, 2014). Bununla birlikte ebeveynlerini demokratik ebeveyn tutumuyla algılayan öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koyan başka çalışmalar da mevcuttur (Eken, 2010; Fletcher, Walls, Cook, Madison ve Bridges, 2008; Nur-şahin, 2011). Literatür taramasının bir sonucu olarak ergenlerin demokratik ve hoşgörülü tutuma sahip ebeveynlere sahip olması, onların öznel iyi oluşunu olumlu yönde etkilemesinin yanında kendini kabul ve benlik saygısı puanları üzerinde de olumlu etkiye sahip olduğu görülmektedir. Böylece ergenlerin yüksek öznel iyi oluş puanları ve gelişim sürecini tüm alanlarıyla sağlıklı geçirebilme hususunda, demokratik ebeveyn tutumunun önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu araştırmamızın bir önceki bulgusunu desteklemekte; aile yapısından ziyade aile içerisindeki iletişimin önemine vurgu yapmaktadır. Bu hususta ebeveynlerin aile içinde sağlıklı iletişim ve sıcak bir ilişki kurulabilmesi, disiplin dengesini her şeyden kısıtlamadan ve bireyin düşüncelerine de önem vererek kurabilmek, ebeveyn-ocuk dengesini sınırlar koyarak sağlayabilmek öznel iyi oluşu yükseltmekle beraber genel ruh sağlığını da olumlu etkilediği söylenebilir. Böylece ergenlerin çevresi tarafından anlaşılma ihtiyaı karşılanarak olası çatışmaların yaşanmaması öznel iyi oluşlarını arttıran temel etmenler olarak yorumlanabilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

1. Bu çalışmayla algılanan ebeveyn çatışmasının ergenlerin öznel iyi oluşlarını azaltan bir etkiye sahip olduğu, öz-yeterliliğin ise öznel iyi oluşa pozitif yönde katkı yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ergenlerdeki öznel iyi oluşta yaşın anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür.
2. Bu araştırmadaki kız ve erkek öğrencilerin öznel iyi oluş puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
3. Ailenin gelir düzeyine göre de ergenlerin öznel iyi oluşları farklılaşmamaktadır.
4. Katılımcılar arasından tek ebeveynle yaşayanlar ile ebeveynleri ile yaşayanların öznel iyi oluş puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
5. Ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumlarına göre öznel iyi oluş düzeyleri farklılık göstermektedir. Buna göre ailesini güven verici, destekleyici ve hoşgörülü olarak algılayan ergenler, ebeveynleri baskıcı ve otoriter, dengesiz, ilgisiz-kayıtsız ve koruyucu olarak algılayanlardan daha yüksek öznel iyi oluşa sahiptirler. Ayrıca ebeveyn tutumlarını koruyucu olarak algılayanların ise, öznel iyi oluş düzeylerinin dengesiz-kararsız olarak algılayanlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Okulda ergenlerin öznel iyi oluşunu arttırmaya yönelik okulda sunulan PDR hizmetlerinin, ebeveyn çatışması ve öz-yeterliliğin de dikkate alınacak şekilde çalışmaların hazırlanıp yürütülmesi önerilmektedir.
2. Öznel iyi oluşun ebeveyn çatışması ve öz-yeterlilikten etkilendiği de dikkate alınarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitimcilere yönelik düzenleyeceği hizmet içi eğitim programlarına bu kavramların da dâhil edilmesi önerilmektedir.
3. Ergenlerin öznel iyi oluşlarını arttırmak amacıyla okulun PDR birimi ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından velilere yönelik eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlarla, ebeveyn çatışmasının çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerine de dikkat çekilmelidir.

4. Çocuğun öznel iyi oluşunu arttırma konusunda demokratik ebeveyn tutumunun önemi göz önünde bulundurulmalı ve ebeveyn tutumları anne-baba eğitim programlarında daha fazla yer almalıdır.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırmada ele alınan algılanan ebeveyn çatışması ve öz-yeterlik değişkenlerinin öznel iyi oluşa ait toplam varyansın % 33'ünü açıkladığı bulunmuştur. Literatürde öznel iyi oluşun çeşitli değişkenlerle ele alınmasına ihtiyaç duyulduğu düşünüldüğünde, özellikle psikopatoloji ile ele alınan ebeveyn çatışması gibi değişkenlerin psikolojik sağlamlık ve umut gibi pozitif psikoloji kavramlarıyla da bir model kurularak incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.
2. Katılımcıların öznel iyi oluşuna dair daha detaylı bilgilerin elde edilmesi ve bu doğrultuda verilerin daha geniş kapsamlı yorumlanabilmesi için diğer çalışmaların nitel ve karma yöntemlerle yapılması önerilmektedir.
3. Bu araştırmanın örneklemini, İstanbul ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir resmi ortaokul ile dört lisede öğrenimine devam eden 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Yapılacak araştırmalara ergenlik döneminin tüm yaş düzeyleri dâhil edilerek ergenlerin öznel iyi oluş düzeyi ile ilgili daha kapsamlı değerlendirmeler elde edilebileceği düşünülmektedir. Ek olarak öznel iyi oluşun diğer yaş dönemleri ile de ele alınarak, öznel iyi oluşun yaş dönemlerine göre anlamlı olup olmadığının literatüre eklenmesi önerilmektedir.
4. Bu araştırmada öznel iyi oluş cinsiyet, ebeveynle yaşama durumu, aylık gelir ve ebeveyn tutumlarına göre incelenmiştir. Daha kapsamlı değerlendirmeler için cinsiyet, ebeveynle yaşama durumu, aylık gelir ve ebeveyn tutumlarına bağlı incelemeler tekrarlanmasıyla beraber, çalışmaların farklı kültür ve aile yapılarından dolayı farklı bölgelerde de tekrarlanması önerilmektedir.
5. Bu çalışmada katılımcıların algıladıkları ebeveyn tutumları demografik bilgi formu aracılığıyla belirlenmiştir ve ebeveyn tutumlarının anlamlı etkisi göz önünde bulundurulduğunda, ebeveyn tutumlarının ölçme araçları ile ele alındığı çalışmaların planlanması önerilmektedir.
6. Öğrencilerin öznel iyi oluşunun, özellikle de ebeveyn çatışmasına şahit olan ergenlerin öznel iyi oluşunun artırılmasına yönelik müdahale programlarının hazırlanması ve deneysel çalışmalarla test edilmesi önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Abalı, O., Onur, M., Gürkan, K., Çelik, Ö. ve Tüzün, Ü. D. (2006). İlköğretim çağı çocuklarındaki davranım bozukluğu semptomlarının sosyodemografik verilere göre değerlendirilmesi. *Düşünen Adam Dergisi*, 19(1), 14-19.
- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü [ATHGM]. (2011). *Türkiye'de aile yapısı* (Araştırma Raporu). Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Altun, F. ve Yazıcı, H. (2013). Ergenlerin benlik algılarının yordayıcıları olarak akademik öz-yeterlik inancı ve akademik başarı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 145-156.
- Amato, P. R., Loomis, L. S. and Booth, A. (1995). Parental divorce, marital conflict, and offspring well-being during early adulthood. *Social Forces*, 73(3), 895-915.
- Anderman, E. M. and Midgley, C. (1996). *Changes in achievement goal orientations after the transition to middle school*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 396 226).
- Andrews, F. M. and Withey, S. B. (1976). *Social indicators of well-being: America's perception of life quality*. New York: Plenum Press.
- Antaramian, S. P., Huebner, E. S. and Valois, R. F. (2008). Adolescent life satisfaction. *Applied Psychology*, 57(1), 112-126.
- Arslan, G. (2015). Çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeğinin psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 1-12.
- Avlund, K., Lund, R., Holstein, B. E. and Due, P. (2004). Social relations as determinant of onset of disability in aging. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 38(1), 85-99.
- Aydın, B. (2005). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aypay, A. ve Eryılmaz, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2011), 167-179.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148.

- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Bandura, A., Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Pastorelli, C. and Regalia, C. (2001). Socio cognitive self-regulatory mechanisms governing transgressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(1), 125-135.
- Bandura, A., Pastorelli, C., Barbaranelli, C. and Caprara, G. V. (1999). Self-efficacy pathways to childhood depression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(2), 258-269.
- Bayraktar, F. (2007). Olumlu ergen gelişiminde ebeveyn/akran ilişkilerinin önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 4(3), 157-166.
- Baytemir, K. (2014). *Ergenlikte ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide kişilerarası yeterliğin aracılığı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescents: The link between subjective well-being, internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(2), 67-79.
- Bickham, N. L. and Fiese, B. H. (1997). Extension of the children's perceptions of interparental conflict scale for use with late adolescents. *Journal of Family Psychology*, 11(2), 246-250.
- Biswas-Diener, R., Diener, E. and Tamir, M. (2004). The psychology of subjective well-being. *Daedalus*, 133(2), 18-25.
- Bradburn, N. M. (1969). *The structure of psychological well-being*. Chicago: Aldine.
- Braun, P. M. W. (1977). *Psychological well-being and location in the social structure* (Unpublished doctoral dissertation). University of Southern California, Southern California.
- Brickman, P., Coates, D. and Bulman, R. (1978). Lottery winners and accident victims: Is happiness relative. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(8), 917-927.
- Brief, A. P., Butcher, A. H., George, J. M. and Link E. K. (1993). Integrating bottom-up and top-down theories of subjective well-being: The case of health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(4), 646-653.
- Britner, S. L. (2002). *Science self-efficacy of african american middle school students: Relationship to motivation self-beliefs, achievement, gender and gender orientation* (Unpublished doctoral dissertation). Emory University, Atlanta, GE.
- Buehler, C. and Gerard, J. M. (2002). Marital conflict, ineffective parenting and children's and adolescents' maladjustment. *Journal of Marriage and Family*, 64(1), 78-92.
- Cameron, P. (1975). Mood as an indicant of happiness: Age, sex, social class and situational differences. *Journal of Gerontology*, 30(2), 216-224.

- Campbell, J. C. and Lewandowski, L. (1997). Mental and physical health effects of intimate partner violence on women and children. *Psychiatric Clinics of North America*, 20(2), 353-374.
- Canbay, H. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Caprara, G. V., Scabini, E., Barbaranelli, C., Pastorelli, C., Regalia, C. and Bandura, A. (1998). Impact of adolescents' perceived self-regulatory efficacy on familial communication and antisocial conduct. *European Psychologist*, 3(2), 125–132.
- Caprara, G. V. and Steca P. (2005). Affective and social self- regulatory efficacy beliefs as determinants of positive thinking and happiness. *European Psychologist*, 10(4), 275–286.
- Caprara, G. V., Steca, P., Gerbino, M., Paciello, M. and Vecchio, G. M. (2006). Looking for adolescents' well-being: Self-efficacy beliefs as determinants of positive thinking and happiness. *Epidemiologia e Psichiatria Sociale*, 15(1), 30-43.
- Certel, Z., Bahadır, Z., Saracaloğlu, A. S. ve Varol, S. R. (2015). Lise öğrencilerinin öz-yeterlikleri ile öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 307-318.
- Chou, K. (1999). Social support and subjective well-being among Hong Kong Chinese young adults. *The Journal of Genetic Psychology*, 160(3), 319-331.
- Cicognani, E., Albanesi C. and Zani, E. (2008). The impact of residential context on adolescents' subjective well being. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 18(6), 558-575.
- Cihangir-Çankaya, Z. (2005). *Öz-belirleme modeli: Özerklik desteği, ihtiyaç doyumu, iyi olma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cohen, S. (2004). Social relationships and health. *American Psychologist*, 59(8), 676-684.
- Conoley, Collie W. and Conoley Jane C. (2017). Pozitif psikoloji ve aile terapisi (T. Sarioğlu, Çev.). Ankara: Anı.
- Cox, M. J. and Paley, B. (1997). Family as systems. *Annual Review of Psychology*, 48, 243-267.
- Csikszentmihalyi, M. (1997). *Finding flow*. New York: Basic. Csikszentmihalyi, M. (1999). If we so rich, why aren't we happy? *American Psychologist*, 54(10), 821-827.
- Csikszentmihalyi, M. (2005). *Akış: Mutluluk bilimi* (S. Kunt-Akbaş, Çev.). Ankara: HYB Yayıncılık.
- Csikszentmihalyi, M. and Figurski, T. J. (1982). Self-awareness and aversive experience in everyday life. *Journal of Personality*, 50(1), 15-24.

- Csikszentmihalyi, M. and Schneider, B. (2001). Conditions for optimal development in adolescence: An experiential approach. *Applied Developmental Science*, 5(3), 122-124.
- Cummings, E. M., Kouros C. D. and Papp, L. M. (2007). Marital aggression and children's responses to everyday interparental conflict. *European Psychologist*, 12(1), 17-28.
- Cummings, E. M., Schermerhorn, A. C., Davies, P. T., Goeke-Morey, M. C. and Cummings, J. S. (2006). Interparental discord and child adjustment: Prospective investigations of emotional security as an explanatory mechanism. *Child Development*, 77(1), 132-152.
- Çakır, G. (2015). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zekâ açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çevik, N. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını yordayan bazı değişkenler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davies, P. T. and Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411.
- Davies, P. T. and Lindsay, L. L. (2004). Interparental conflict and adolescent adjustment: Why does gender moderate early adolescent vulnerability? *Journal of Family Psychology*, 18(1), 160-170.
- DeBoard-Lucas, R. L. and Grych, J. H. (2011). Children's perceptions of intimate partner violence: Causes, consequences and coping. *Journal of Family Violence*, 26(5), 343-354.
- Demir, S. (1997). *Aile içi şiddetin çocuk açısından değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63(1), 19-21.
- Deswal, A. and Sanhi, M. (2015). General well-being in adolescents on the basis of gender and locale. *Scholarly Research Journal for Humanity Science and English Language*, 5(2), 2001-2013.
- Diener, E. (1984). Subjective well-Being. *Psychological Bullentin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.

- Diener, E. and Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.
- Diener, E. and Fujita, F. (1995). Resources, personal striving and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(1), 120-132.
- Diener, E., Gohm, C. L., Suh, E. and Oishi, S. (2000). Similarity of the relations between marital status and subjective well-being across cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31(4), 419-436.
- Diener, E. and Lucas, R. E. (2000). Subjective emotional well-being running head: Emotional well-being. In M. Lewis & J. M. Haviland (Eds.), *Handbook of emotions* (pp. 325-337). New York: Guilford Press.
- Diener, E., Oishi S. and Lucas R. (2003). Personality, culture and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 403-425.
- Diener, E., Suh, E. and Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24(1), 25-41.
- Diener, E., Suh, E., Lucas, R. E. and Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Diener, E. and Tov, W. (2009). Well-being on planet earth. *Psychological Topics*, 18(2), 213-219.
- Dursun, P. (2012). *The role of meaning in life, optimism, hope and coping styles in subjective well-being* (Unpublished master's thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Easterlin, R. A. (1974). *Does economic growth improve the human lot? Some empirical evidence*. In P. A. David & M. W. Reder (Eds.), *Nations and households in economic growth* (pp. 89-125). New York: Academic Press.
- Ehrenberg, R. G. and Schumann, P. L. (1984). Compensating wage differentials for mandatory overtime? *Economic Inquiry*, 22(4), 460-478.
- Eken, A. (2010). *Ergenlerin anne-babaya bağlanma biçimleri ile öznel iyi oluş durumları ve sosyal yetkinlik beklentileriyle ilişkileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Emery, E. R. (2012). *Evlilik, boşanma ve çocukların uyumu* (E. O. Gezmiş, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Emmons, R. A. and McCullough, M. E. (2003). Counting blessings versus burdens: An experimental investigation of gratitude and subjective wellbeing in daily life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(2), 377-389.
- Ercan, E. S. (2008). *Davranım bozukluğu, çocuk ve ergen psikiyatrisi temel kitabı*. Ankara: Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları.

- Erel, O. and Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118(1), 108-132.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Eryılmaz, A. (2010). Aile yapısı ergeni mutlu eder mi? *Aile ve Toplum Dergisi*, 6(22), 21-30.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergenlerin öznel iyi oluşlarıyla aile ortamları arasındaki ilişki. *Aile ve Toplum Dergisi*, 7(24), 93-102.
- Eryılmaz, A. (2012a). Ergenler öznel iyi oluşlarını anne ve babaları ile ilişki kurmak aracılığıyla nasıl yükseltmektedirler? *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 25(3), 252-257.
- Eryılmaz, A. (2012b). Ergenler öznel iyi oluş düzeylerini çevreyle ilişkiler aracılığıyla nasıl artırırılar? *TAF Prev Med Bull*, 11(4), 407-414.
- Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2011). Ergen öznel iyi oluşunun öz saygı ve iyimserlik eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 170-181.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Fantuzzo, J. W., DePaola, L. M., Lambert, L., Martino, T. Anderson, G. and Sutton, S. (1991). Effects of interparental violence on the psychological adjustment and competencies of young children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(2), 258-265.
- Feist, G. J., Bodner, T. E., Jacobs, J. F., Miles, M. and Tan, V. (1995). Integrating top-down and bottom-up structural models of subjective well-being: A longitudinal investigation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(1), 138-150.
- Festinger, L. (1954). Theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7(1), 117-140.
- Fincham, F. D. (1998). Child development and marital relations. *Child Development*, 69(2), 543-574.
- Fincham, F. D. and Osborne, L. N. (1993). Marital conflict and children: Retrospect and prospect. *Clinical Psychology Review*, 13(2), 75-78.
- Fletcher, A. C., Walls, J. K., Cook, E. C., Madison, K. J. and Bridges, T. H. (2008). Parenting styles as a moderator of associations between maternal disciplinary strategies and child well being. *Journal of Family Issues*, 29(12), 1724-1744.
- Fordyce, M. W. (1983). A program to increase happiness: Further studies. *Journal of Counseling Psychology*, 30(4), 483-498.

- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. and Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Fraley, R. and Davis, K. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships. *Personal Relationships*, 4(2), 131-144.
- Franck K. L. and Buehler C. (2007). A family process model of marital hostility, parental depressive affect, and early adolescent problem behavior: The roles of triangulation and parental warmth. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 614-625.
- Fredrickson, B. L. (2000). Cultivating positive emotions to optimize health and wellbeing. *Prevention and Treatment*, 3(1), 1-25.
- Fredrickson, B. L. and Joiner, T. (2002). Positive emotions trigger upward spirals toward emotional well-being. *Psychological Science*, 13(2), 172-175.
- Freedman, J. (1978). *Happy people: What happiness is, who has it, and why*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Fujita, F., Diener, E. and Sandvik, E. (1991). Gender differences in negative affect and well-being: The case for emotional intensity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(3), 427-434.
- Gander, M. and Gardiner, H. (2010). *Çocuk ve ergen gelişimi* (A. Dönmez, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Garcia, D. (2011). Two models of personality and well-being among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 50(8), 1208-1212.
- George, D. and Mallery, M. (2010). *Spss for Windows step by step: A simple guide and reference* (10th ed.). Boston: Pearson.
- Gerard, J. M., Krishnakumar, A. and Buehler, C. (2006). Marital conflict, parent-child relations, and youth maladjustment. *Journal of Family Issues*, 27(7), 951-975.
- Gilman, R. and Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 293-301.
- Glenn, N. D. (1975). The contribution of marriage to the psychological well-being of males and females. *Journal of Marriage and Family Relations*, 37(3), 594-600.
- Graney, M. J. (1975). Happiness and social participation in aging. *Journal of Gerontology*, 30(6), 701-706.
- Greenberger, E., Chen, C., Tally, S. R. and Dong, Q. (2000). Family, peer, and individual correlates of depressive symptomatology among U.S. and Chinese adolescents. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(2), 209-219.
- Greenspoon, P. J. and Saklofske, D. H. (2000). Toward an integration of subjective well-being and psychopathology. *Social Indicators Research*, 54(1), 81-108.

- Grych, J. H. and Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267-290.
- Grych, J. H., Seid, M. and Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The children's perception of interparental conflict scale. *Child Development*, 63(3), 558-572.
- Grych, J. H. and Fincham, F. D. (1993). children's appraisals of marital conflict: Initial investigations of the cognitive-contextual framework. *Child Development*, 64(1), 215-230.
- Grych, J. H. and Fincham, F. D. (Ed.). (2001). *Interparental conflict and child development: Theory, research, and application*. New York: Cambridge University.
- Grych, J. H., Harold, G. T. and Miles, C. J. (2003). A prospective investigation of appraisals as mediators of the link between interparental conflict and child adjustment. *Child Development*, 74(4), 1176-1194.
- Grych, J. H., Seid, M. and Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The children's perception of interparental conflict scale. *Child Development*, 63(3), 558-572.
- Hall, G. S. (1904). *Adolescence: Its psychology and its relations to physiology, anthropology, sociology, sex, crime, religion, and education* (Vols. I & II). New York: D.Appleton & Co.
- Harry, J. (1976). Evolving sources of happiness for men over the life cycle: A structural analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 38(2), 289-296.
- Heady, B. and Wearing, A. (1989). Personality, life events, and subjective well being: Toward a dynamic equilibrium model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(4), 731-739.
- Heaven, P. C. (1989). Extraversion, neuroticism and satisfaction with life among adolescents. *Personality and Individual Differences*, 10(5), 489-492.
- Helliwell, J., Huang, H. and Sachs, J. (2018). World happiness report 2018 (Research Report). New York, NY: Sustainable Development Solutions Network.
- Hoşcan, S. (2010). *9-12 yaş çocuklarının evlilik çatışması algısı ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkide ebeveyn tutumunun aracı etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- House, J. S., Landis, K. R. and Umberson, D. (1988). Social relationships and health. *Science*, 241(4865), 540-545.
- Hoyt, L. T., Chase-Lansdale, P. L., McDade, T. W. and Adam, E. K. (2012). Positive youth, healthy adults: Does positive well-being in adolescence predict better perceived health and fewer risky health behaviors in young adulthood? *Journal of Adolescent Health*, 50(1), 66-73.

- Huebner, E. S., Valois, R. F., Paxton, R. J. and Drane, J. W. (2005). Middle school students' perceptions of quality of life. *Journal of Happiness Studies*, 6(1), 15-24.
- İkiz, F. E. ve Telef, B. B. (2013). The effects of socioeconomic status and gender besides the predictive effect of self-efficacy on life satisfaction in adolescence. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 1201-1216.
- Jackson, J. W. (2002). Enhancing self-efficacy and learning performance. *The Journal of Experimental Education*, 70(3), 243-254.
- Jackson, L., Pratt, M., Hunsberger, B. and Pancer, S. (2005). Optimism as a mediator of the relation between perceived parental authoritative and adjustment among adolescents: Finding the sunny side of the street. *Social Development*, 14(2), 273-304.
- Jeammet, P. (2016). *Ergenlik* (M. I. Ertüzün, Çev.) (2. baskı). Ankara: Bağlam Yayınevi.
- Jekielek, S. (1998). Parental conflict, marital disruption and children's emotional well-being. *Social Forces*, 76(3), 905-936.
- Jenkins, J. M. and Buccioni, J. M. (2000). Children's understanding of marital conflict and the marital relationship. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41(2), 161-168.
- Joronen, K. and Åstedt-Kurki, A. (2005). Familial contribution to adolescent subjective well being. *International Journal of Nursing Practice*, 11(3), 125-133.
- Kalmuss, D. (1984). The intergenerational transmission of marital aggression. *Journal of Marriage and Family*, 46(1), 11-19.
- Karademas, E. C., Kafetsios, K. and Sideridis, G. D. (2007). Optimism, self-efficacy and information processing of threat and well-being related stimuli. *Stress and Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 23(5), 285-294.
- Kartal, M. A. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve iletişim beceri düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Katja, R., Paivi, A. K., Marja-Terttu, T. and Pekka, L. (2002). Relationships among adolescent' subjective well being, health behavior and school satisfaction. *Journal of School Health*, 72(6), 243-250.
- Karabeyeser, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kavanagh, D. J. and Bower, G. H. (1985). Mood and self-efficacy: Impact of joy and sadness on perceived capabilities. *Cognitive Therapy and Research*, 9(5), 507-525.
- Kermen, U. (2013). *Üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doyumu ve öznel iyi oluş düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

- Kernic, M. A., Wolf, M. E., Holt, V. L., Mcknight, B., Huebner, C. E. and Rivara, F. P. (2003). Behavioral problems among children whose mothers are abused by an intimate partner. *Child Abuse and Neglect*, 27(11), 1231-1246.
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D. and Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007-1022.
- Kinsfogel, K. M. and Grych, J. H. (2004). Interparental conflict and adolescent dating relationships: Integrating cognitive, emotional, and peer influences. *Journal of Family Psychology*, 18(3), 505-515.
- Kirk, B. A., Schutte, N. S. and Hine, D. W. (2008). Development and preliminary validation of an emotional self-efficacy scale. *Personality and Individual Differences*, 45(5), 432-436.
- Kitzmann, K. M. (2000). Effects of marital conflict on subsequent triadic family interactions and parenting. *Developmental Psychology*, 36(1), 3-13.
- Kliwer, W., Cunningham, J. N., Diehl, R., Parrish, K. A., Walker, J. M., Atiyeh, C., Neace, B., Duncan, L., Taylor, K. and Mejia, R. (2004). Violence exposure and adjustment in inner-city youth: Child and caregiver emotion regulation skill, caregiver-child relationship quality, and neighborhood cohesion as protective factor. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(3), 477-487.
- Koss, K. J. , George, M. R. , Bergman, K. N., Cummings, E. M. , Davies, P. T. and Cicchetti, D. (2011). Understanding children's emotional process and behavioral strategies in the context of marital conflict. *Journal of Experimental Child Psychology*, 109(3), 336-352.
- Kulaksızoğlu, A. (1989). Ergen aile çatışmaları ile annenin tutumları arasındaki ilişki ve ergenin problemleri. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 71-87.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Lawler, K. A., Younger, J. W., Piferi, R. L., Billington, E., Jobe, R., Edmondson, K. and Jones, W. H. (2003). A change of heart: Cardiovascular correlates of forgiveness in response to interpersonal conflict. *Journal of Behavioral Medicine*, 26(5), 373-393.
- Lee, G. R., Secombe, K. and Shehan, C. L. (1991). Marital status and personal happiness: An analysis of trend data. *Journal of Marriage and the Family*, 53(4), 839-844.
- Lent, R. W. (2004). Toward a unifying theoretical and practical perspective on well-being and psychological adjustment. *Journal of Counseling Psychology*, 51(4), 482-509.
- Loveless, T. (2006). *How well are students learning: With special sections on the nation's achievement, the happiness factor in learning, and honesty in state test scores* (Research Report). Washington: The Brookings Institution.

- Luecken, L. J., Appelhans, B. M., Kraft, A. and Brown, A. (2006). Never far from home: A cognitive-affective model of the impact of early-life family relationships on physiological stress responses in adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23(2), 189-203.
- Luhmann, M., Hofmann, W., Eid, M. and Lucas, R. E. (2012). Subjective well-being and adaptation to life events: A meta analysis on differences between cognitive and affective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(3), 592-615.
- Lykken, D. and Tellegen, A. (1996). Happiness is a stochastic phenomenon. *Psychological Science*, 7(3), 186-189.
- Ma, Z. W., Zeng, W. N. and Ye, K.Y. (2015). Gender differences in chinese adolescents' subjective well-being: The mediating role of self-efficacy. *Psychological Reports*, 116(1), 311-321.
- Maddux, J. E. (2002). Self-efficacy: The power of believing you can. In C. R. Snyder and S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 277-287). London: Oxford University Press.
- Mahon, N. E., Yarcheski, A. and Yarcheski T. J. (2005). Happiness as related to gender and health in early adolescents. *Clinical Nursing Research*, 14(2), 175-190.
- Marat, D. (2003). Assessing self-efficacy and agency of secondary school students in a multi-cultural context: Implications for academic achievement. *Proceedings of the New Zealand and Australian Association for Research in Education Conference*, 2(3), 1-19.
- Martin, S. E. and Clements, M. L. (2002). Young children's responding to interparental conflict: Associations with marital aggression and child adjustment. *Journal of Child and Family Studies*, 11(2), 231-245.
- Mastekaasa, A. (1995). Age variations in the suicide rates and self-reported subjective well-being of married and never married persons. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 5(1), 21-39.
- Mathias, J. L., Mertin, P. and Murray, A. (1995). The psychological functioning of children from backgrounds domestic violence. *Australian Psychologist*, 30(1), 47-56.
- McCullough, G., Huebner, E. S. and Laughlin E. J. (2000). Life events, self-concept, and adolescents' positive subjective well-being. *Psychology in the Schools*, 37(2), 281-290.
- McGinn, L., Cukor, D. and Sanderson, W. (2005). The relationship between parenting style, cognitive style, and anxiety and depression: Does increased early adversity influence symptom severity through the mediating role of cognitive style? *Cognitive Therapy and Research*, 29(2), 219-242.
- Mcknight C. G, Huebner E. S. and Suldo, S. (2002). Relationships among stressful life events, temperament, problem behaviour, and global life satisfaction in adolescents. *Psychology in the Schools*, 39(6), 677-687.

- Medley, M. L. (1980). Life satisfaction across four stages of adult life. *International Journal of Aging and Human Development*, 11(3), 193-209.
- Morganett, R. S. (2013). *Yaşam becerileri: Ergenleri için grupla psikolojik danışma uygulamaları*. (S. Güçray, A. Kaya & M. Saçkes, Çev.). Ankara: Pegem A. Yayınevi.
- Morsümbül, Ü. (2011). *Ergenlikte özerkliğin ve kimlik biçimlenmesinin öznel iyi oluş üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mpofu, E. (1999). Modernity and subjective well-being in zimbabwean college students. *South African Journal of Psychology*, 29(4), 191-200.
- Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youths. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23(3), 145-149.
- Muris, P. (2002). Relationships between self-efficacy and symptoms of anxiety disorders and depression in a normal adolescent sample. *Personality and Individual Differences*, 32(2), 337-348.
- Myers, D. G. and Diener, E. (1995). Who is happy? *American Psychological Society*, 6(1), 10-18.
- Myers, J. E., Sweeney, T. J. and Witmer, M. (2000). The well of wellness counseling for wellness. *Journal of Counseling and Development*, 78(3), 251-266.
- Nelson, J. A., O'Brien, M., Blankson, A. N., Calkins, S. D. and Keane, S. P. (2009). Family stress and parental responses to children's negative emotions: Tests of the spillover, crossover, and compensatory hypotheses. *Journal of Family Psychology*, 23(5), 671-679.
- Nur-Şahin, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Osofsky, J. D. (1999). The impact of violence on children. *The Future Child*, 9(3), 33-49.
- Özbay, Y., Palancı, M., Kandemir, M. ve Çakır, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal düzenleme, mizah, sosyal özyeterlik ve başa çıkma davranışları ile yordanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 325-345.
- Özdemir, Y. (2012a). Ergenlerde öznel iyi oluşunun demografik değişkenler, ana-baba kontrolü ve ana-baba kabul/ilgisi açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37(165), 20-33.
- Özdemir, Y. (2012b). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 188-198.
- Özen, Ö. (2005). *Ergenlerin öznel iyi oluş düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Özkan, İ. (2014). *Ergenlerde anne baba tutumu ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Öztürk, O. ve Uluşahin, A. (2008). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543-578.
- Pajares, F. (2005). Self-efficacy during childhood and adolescence: Implications for teachers and parents. In F.Pajares & T. Urdan (Eds.), *Self-efficacy beliefs of adolescents* (pp. 339-367). Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Pallant, J. (2016). *SPSS kullanma kılavuzu: SPSS ile adım adım veri analizi* (S. Balcı & B. Ahi, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Palmore, E. and Kivett, V. (1977). Change in life satisfaction: A longitudinal study of persons aged 46-70. *Journal of Gerontology*, 32(3), 311-316.
- Palys, T. S. and Little, B. R. (1983). Perceived life satisfaction and the organization of personal project systems. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(6), 1221-1230.
- Parducci, A. (1968). The relativism of absolute judgements. *Scientific American*, 219(6), 84-90.
- Park, N. (2004). The role of subjective well-being in positive youth development. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591(1), 25-39.
- Pigott, T. A. (1999). Gender differences in the epidemiology and treatment of anxiety disorders. *Journal of Clinical Psychology*, 60(18), 4-15.
- Piko, B. F. ve Hamvai, C. (2010). Parent, school and peer-related correlates of adolescents' life satisfaction. *Children and Youth Services Review*, 32(10), 1479-1482.
- Profeta, Y. (2002). *Çocuğun davranış problemleri ile ebeveyn çatışmasını algılayışı arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Rask, K., Kurki, P. A. and Paavilainen, E. (2003). Adolescent subjective well-being and family dynamics. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 17(2), 129-138.
- Reisoğlu, S. (2014). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarını yordamada beş faktör kişilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zekânın rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Rhoades, K. A. (2008) Children's responses to interparental conflict: A meta-analysis of their associations with child adjustment. *Child Development*, 79(6), 1942-1956.

- Riffert, F., Paschon, A. and Sams, J. (2005). *School development: Self-efficacy, anxiety, aggression and social integration*. Retrieved September 3, 2019 from <http://www.sbg.ac.at/erz/people/riffert.htm>
- Roberts, W. L. (1991, April). *Marital and parent-child interactions in families with preschool children*. Paper presented at Meetings of the Society for Research in Child Development, Seattle, WA.
- Rossmann, B. B. R. (1998). Descartes' error and post-traumatic stress disorder: Cognition and emotion in children who are exposed to parental violence. In G. W. Holden, R. Geffner & E.N. Jouriles (Eds.), *Children exposed to marital violence: Theory, research, and applied issues*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Russell, B. (2013). *Mutlu olma sanatı* (Y. Sağlamtürk, Çev.) İstanbul: Say.
- Ryan, R. M. and Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 141-166.
- Ryff, C. D. (1991). Possible selves in adulthood and old age: A tale of shifting horizons. *Psychology and Aging*, 6(2), 286-295.
- Saföz-Güven, İ. G. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Santrock, J. W. (2012). *Ergenlik* (D. M. Siyez, Çev.) (14. baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sardoğan, M. E., Karahan, T. F., Dicle A. N. ve Menteş Ö. (2007). Ebeveyne bağlanma düzeyine ve anne-babanın boşanma/birliktelik durumuna göre çocuklarda evlilik çatışmasını algılama biçimleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 12-23.
- Sarracino, F. (2013). Determinants of subjective well-being in high and low income countries: Do happiness equations differ across countries? *The Journal of Socio-Economics*, 42(3), 51-66.
- Savi, F. (2008). *12-15 yaş arası ilköğretim öğrencilerinin davranış sorunları ile aile işlevleri ve ana baba kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Schunk, D. H. and Meece, J. L. (2005). Self-efficacy development in adolescence. In *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*, 5(1), 71-96.

- Schwarzer, R. and Fuchs, R. (1995). Changing risk behaviors and adopting health behaviors: The role of self-efficacy beliefs. In A. Bandura (Ed.), *Self-Efficacy in Changing Societies* (pp. 259-288). Cambridge: Cambridge University Press.
- Seligman, M. E. P. and Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Shek, D. T. L. (2000). Parental marital quality and well-being parent-child relational quality, and Chinese adolescent adjustment. *The American Journal of Family Therapy*, 28(2), 147-162.
- Shelton, K. H. and Harold, G. T. (2007). Marital conflict and children's adjustment: The mediating and moderating role of children's coping strategies. *Social Development*, 16(3), 497-512.
- Singer, M. I., Anglin, T. M., Song, L. and Lunghofer, L. (1995). Adolescents' exposure to violence and associated symptoms of psychological trauma. *The Journal of the American Medical Association*, 273(6), 477-482.
- Singh, B. and Udainiya, R. (2009). Self-efficacy and well-being of adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 35(2), 227-232.
- Siyez, D. (2012). *Ergenlerde problem davranışlar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Smith, J., Berthelsen, D. and O'Connor, I. (1997). Child adjustment in high conflict families. *Child, Care, Health and Development*, 23(2), 113-133.
- Solberg, V. S. and Villarreal, P. (1997). Examination of self-efficacy, social support, and stress as predictors of psychological and physical distress among hispanic college students. *Hispanic Journal of Behavioral Science*, 19(2), 182-201.
- Spreitzer, E. and Snyder, E. E. (1974). Correlates of life satisfaction among the aged. *Journal of Gerontology*, 29(4), 454-458.
- Sroufe, L. A. and Waters, E. (1977). Attachment as an organizational construct. *Child Development*, 48(4), 1184-1199.
- Stocker, C. M., Richmond, M. K., Low, S. M., Alexander, E. K. and Elias, N. M. (2003). Marital conflict and children's adjustment: Parental hostility and children's interpretations as mediators. *Social Development*, 12(2), 149-161.
- Straus, M. A. (1991). Children as witness to marital violence: A risk factor for life long problems among a nationally representative sample of American men and women. Retrieved November 2, 2019 from <http://www.eric.ed.gov>
- Sturge-Apple, M. L., Davies, P. T., Winter, M. A., Cummings, E. M. and Schermerhorn, A. (2008). Interparental conflict and children's school adjustment: The explanatory role

of children's internal representations of interparental and parent-child relationships. *Developmental Psychology*, 44(6), 16-78.

Suh, E., Diener, E. and Fujita, F. (1996). Events and subjective well being: Only recent events matter. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(5), 1091-1102.

Suldo, S. M. and Shaffer, E. J. (2007). Evaluation of the self-efficacy questionnaire for children in two samples of American adolescents. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 25(4), 341-355.

Suldo, S. M. and Shaffer, E. J. (2008). Looking beyond psychopathology: The dual factor model of mental health in youth. *School Psychology Review*, 37(1), 52-68.

Swain, B. C. (2016). Social and emotional problems of adolescents. *Reader in Education*, 4(25), 2472-2479.

Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S. V., Kaya, S ve Pala, H. (2012). Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 827-836.

Şahin, H. ve Karabeyoğlu Akman, Y. (2010). Well-being of university students who have lived abroad: The case of Hacettepe University. *Eurasian Journal of Educational Research*, 40(1), 171-187.

Şendil, G. (1999). *Çocukların anne ve babanın evlilik çatışmasını algılayışı* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şendil, G. ve Kızıldağ, Ö. (2003). Çocuk ve ergenlerde ebeveyn evlilik çatışması algısı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10(2), 58-66.

Şirvanlı-Özen, D. (1999). Eşler arası çatışma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri I: Davranış ve uyum problemleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı*, 6(1), 19-29.

Tarhan, N. (2013). *Mutluluğun psikolojisi*. İstanbul: Timaş.

Telef, B. ve Ergün, E. (2013). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının yordayıcısı olarak öz-yeterlik. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(3), 423-433.

Telef, B. B. ve Karaca, R. (2011). Ergenlerin öz-yeterliklerinin ve psikolojik semptomlarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 499-518.

Telef, B. B., ve Karaca, R. (2012). Çocuklar için öz-yeterlik ölçeği; Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 169-187.

Tilia, G. and Hansen, C. (2007). *LOKK statistics on children 2006*. Retrieved September 21, 2019 from <http://www.ncrjs.gov/pdf/files1/nij/183781.pdf>

Tong, Y. and Song, S. (2004). A study on general self-efficacy and subjective well-being of low-ses college students in a chinese university. *College Student Journal*, 38(4), 637-642.

- Topuz, C. (2013). *Üniversite öğrencilerinde özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Toseland, R. and Rasch, J. (1980). Correlates of life satisfaction: An aid analysis. *The International Journal of Aging and Human Development*, 10(2), 203-211.
- Turan, E. E. (2014). *9-10 yaş çocuklarının evlilik çatışması algıları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turner, C. M. and Barrett, P. M. (1998). Adolescent adjustment to perceived marital conflict. *Journal of Child and Family Studies*, 7, 499-513.
- Tuzgöl-Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 77-89.
- Türkdoğan, T. ve Duru, E. (2012). The role of basic needs fulfillment in prediction of subjective well-being among university students. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(4), 2440-2446.
- Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun yapısı ve ana baba tutumları, özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi: Bir model sınaması. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 41-73.
- Ulu, P. ve Fışiloğlu, H. (2004). Çocukların evlilik çatışmasını algılaması ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(14), 61-75.
- Valois, R. F., Zullig, K. J., Kammermann, S. K. and Kershner, S. (2013). Relationships between adolescent sexual risk behaviors and emotional self-efficacy. *American Journal of Sexuality Education*, 8(2), 36-55.
- Veenhoven, R. (1984). *Conditions of Happiness*. Dordrecht: D. Reidel.
- Vieno, A., Santinello, M., Pastore, M. and Perkins, D. D. (2007). Social support, sense of community in school, and self-efficacy as resources during early adolescence: An integrative model. *American Journal of Community Psychology*, 39(1), 177-190.
- Waldinger, R. (2013). *What are the secrets to a happy life?* Retrieved September 29, 2019 from <http://www.adultdevelopmentstudy.org>
- Wasserstein, S. B. and La Greca, A. M. (1996). Can peer support buffer against behavioral consequences of parental discord? *Journal of Clinical Child Psychology*, 25(2), 177-182.
- Waterman, A. S. (1993). Two conceptions of happiness: Contrast of personal expressiveness (eudaimonia) and hedonic enjoyment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(4), 678-691.

- Westra, B. and Martin, H. P. (1981). Children of battered women. *Material Child Nursing Journal*, 10(1), 41-54.
- White, J. M. (1992). Marital status and well-being in Canada. *Journal of Family Issues*, 13(3), 390-409.
- Wiseman, R. (2012). *59 saniye* (H. Ölçeroğlu, Çev.) İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Wood, W., Rhodes, N. and Whelan, M. (1989). Sex differences in positive well-being: A consideration of emotional style and marital status. *Psychological Bulletin*, 106(2), 249-264.
- Xin, Z., Chi, L. and Yu, G. (2009). The relationship between interparental conflict and adolescents affective well-being: Mediation of cognitive appraisals and moderation of peer status. *International Journal of Behavioral Development*, 33(5), 421-429.
- Yalçın, İ. ve Malkoç, A. (2015). The relationship between meaning in life and subjective well-being: Forgiveness and hope as mediators. *Journal of Happiness Studies*, 16(4), 915-929.
- Yarcheski, A., Mahon, N. E. and Yarcheski, T. J. (2001). Social support and well-being in early adolescents. *Clinical Nursing Research*, 10(2), 163-181.
- Yaşar, K. (2015). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile psikolojik sağlık ve affetme düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Yavuzer, H. (2012). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, B. (2007). *Understanding social anxiety through adolescents perceptions of interparental conflict and parental rejection* (Unpublished master's thesis). Boğaziçi University, İstanbul.
- Youngblade, L. M., Theokas, C., Schulenberg, J., Curry, L., Huang, I.C. and Novak, M. (2007). Risk and promotive factors in families, schools, and communities: A contextual model of positive youth development in adolescence. *Pediatrics*, 119(1), 47-53.
- Yörükoğlu, A. (2010). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zimet, D. M. and Jacob, T. (2001). Influences of marital conflict on child adjustment: Review of theory and research. *Clinical Child and Family Psychological Review*, 4(4), 319-335.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-efficacy and educational development. In A. Bandura (Eds.), *Selfefficacy in changing societies* (pp. 202-231). Newyork: Macmillan.

8. EKLER

Ek 1. Ölçekler

Değerli katılımcılar: Bu araştırmanın amacı ergenlerin mutluluk düzeylerini bazı değişkenlerle incelemektir. Bu amaçla aşağıda ölçme araçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacak olup kimliğinize ilişkin bilgiler vermeniz gerekmemektedir. Vereceğiniz cevaplar, sonuçların sağlıklı olabilmesi için son derece önemlidir. Soruları içtenlikle ve boş madde bırakmamaya özen göstererek cevaplamanızı diliyorum.

Katkılarınız için şimdiden teşekkürler.

Yağmur SAYIN

KTÜ RPD Programı Yüksek Lisans Öğr.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz	(1)-Kadın (2)-Erkek
2. Ailenizin aylık gelir düzeyi nedir?	(1) Düşük (0-2585) (2) Orta (2585-4840) (3) Yüksek (4850 ve üstü)
3. Ebeveynle Yaşama Durumu	(1)Tek ebeveynle yaşamak (2)Ebeveynler ile birlikte yaşamak
4. Anne babanızın/ailenizin size karşı davranışlarını genel olarak aşağıdakilerden hangisi ile tanımlarsınız?	(1)-Baskıcı ve otoriter (Anne-baba katı bir disiplin uygular, çocuk her kurala uymak zorunda bırakılır.) (2)-Güven verici, destekleyici ve hoşgörülü (Anne-baba, çocuğun duygu ve düşüncelerine saygı duyar.) (3)-Dengesiz ve kararsız (Anne-baba, çocukla ilgili konularda görüş ayrılıklarına sahiptir.) (4)-İlgisiz ve kayıtsız (Anne-baba çocuğu yalnız bırakır ve görmezlikten gelir.) (5)-Koruyucu (Anne-baba, çocuğu gereğinden fazla kontrol eder ve ona aşırı özen gösterir.)

Ek 1'in devamı

EÖİÖ

Lütfen aşağıdaki ifadeleri yanda verilen seçenekler doğrultusunda size uygunluk derecesine göre (X) ile işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1- Ailem beni destekler.	(1)	(2)	(3)	(4)
2- Ailem beni sever.	(1)	(2)	(3)	(4)
3- Ailem bana saygı duyar.	(1)	(2)	(3)	(4)
4- Ailem sağlıklı.	(1)	(2)	(3)	(4)
5- Sevdiklerimle yan yanayım.	(1)	(2)	(3)	(4)

Ek 1'in devamı

ÇEÇAÖ

<u>Eğer anne ve babanız birlikte, sizinle aynı evde yaşamıyorsa, sorulara, aynı evde yaşadıkları zamanları düşünerek cevap veriniz. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyunuz.</u>	Doğru	Bazen/ Biraz Doğru	Yanlış
1. Anne-babamın tartıştıklarını hiç görmedim.	(2)	(1)	(0)
2. Anne-babam tartıştıklarında genellikle sorunu çözerler.	(2)	(1)	(0)
3. Anne-babam sık sık benim okulda yaptıklarım yüzünden tartışırlar.	(2)	(1)	(0)
4. Anne-babam tartışırken çıldırmış gibi olurlar.	(2)	(1)	(0)
5. Anne-babam tartıştıklarında korkarım.	(2)	(1)	(0)

Ek 1'in devamı

çİÖÖ

<u>Sevgili öğrenciler, aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup, sizin duygu ve düşüncelerinizi yansıtan her soru için sadece bir cevabı işaretleyiniz.</u>	Hiç	Biraz	İyi	Oldukça İyi	Çok İyi
1. Sınıf arkadaşlarınız sizinle aynı görüşte olmadığı zaman kendi görüşlerinizi ne kadar iyi ifade edebilirsiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Olumsuz bir olay karşısında kendi kendinize moralinizi yükseltmeyi ne kadar iyi başarabiliyorsunuz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Yapılacak başka ilgi çekici şeyler olduğunda dersinizi ne kadar iyi çalışabiliyorsunuz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Çok korktuğunuzda yeniden sakinleşebilmeyi ne kadar iyi başarabiliyorsunuz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Çevrenizdeki diğer çocuklarla arkadaşlık kurmada ne kadar iyisiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Ek 2. Araştırma İzni

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.7577916
Konu: Anket Araştırma İzni

13.04.2018

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

- İlgi: a) 06.03.2018 tarih ve 1635794 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 10.04.2018 tarih ve 7311792 sayılı oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Yağmur SAYAN'ın "**Ergenlerin Mutluluk Düzeylerinin Algıladıkları Ebeveyn Çatışması ve Öz-Yeterlik Düzeyleri ile İncelenmesi**" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Berat SARIKAYA
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

Ek 2'nin devamı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.7311792

10/04/2018

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Karadeniz Teknik Üniversitesinin 06.03.2018 tarih ve 1635794 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 06.04.2018 tarihli tutanağı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Yağmur SAYAN'ın "**Ergenlerin Mutluluk Düzeylerinin Algıladıkları Ebeveyn Çatışması ve Öz-Yeterlik Düzeyleri ile İncelenmesi**" konulu tezi kapsamında, ilimiz genelinde bulunan ortaokul ve liselerde öğrenim gören öğrencilere; kişisel bilgi formu, çocuklar için öz-yeterlik ölçeği ve oxford mutluluk ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
10/04/2018

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

08.12.1993 tarihinde İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Mahmut Şevket Paşa İlkokulu'nda, orta öğrenimini Hasan Leyli Ortaokulu'nda, lise öğrenimini ise Üsküdar İMKB Anadolu Kız Meslek Lisesi'nde tamamladı. Lisans eğitimine 2012 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında başladı. 2013 yılını Erasmus Değişim Programıyla University of Rzeszow'da tamamladı. 2014 yılında Sakarya Üniversitesine yatay geçiş yaptı, 2015 yılının ilk dönemini Mevlana Değişim Programıyla International University of Sarejevo'da ve son dönemi yine Sakarya Üniversitesi'nde okuyarak 2016 yılında Sakarya Üniversitesi'nden mezun oldu. 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. 2018 yılında Özel Eğitimde Rasyonel Açılım İlk ve Orta Okulunda okul psikolojik danışmanı olarak göreve başladı.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Yağmur SAYIN, Pendik/İSTANBUL

E-Posta : yagmur.6153@hotmail.com